

EUROSTUDENT VII

Prikaz rezultata za Hrvatsku

Socijalni i ekonomski uvjeti života studentskog
života u Hrvatskoj 2018./2019. godine

EUROSTUDENT istraživački projekt

EUROSTUDENT projekt prikuplja i analizira komparabilne podatke o socijalnoj dimenziji europskog visokog obrazovanja u svim zemljama EHEA.

Istraživanje pokriva široku paletu tema koje se odnose na studentske socijalne i ekonomske uvjete studiranja.

Projekt nastoji pružiti relevantne podatke kako za nacionalne tako i za europske politike dostupnosti i priuštivosti visokog obrazovanja.

Ključne teme su:

- Opis stanja sustava visokog obrazovanja
- Demografske karakteristike studentske populacije
- Socijalno porijeklo i socijalni status studenta
- Uvjeti stanovanja
- Prihodi i rashodi u vrijeme studija
- Budžet vremena studenta i zaposlenost u vrijeme studija
- Posebne potrebe studenata s teškoćama
- Motivacija i materijalne okolnosti međunarodne mobilnosti

Istraživanje EUROSTUDENT VII u Hrvatskoj

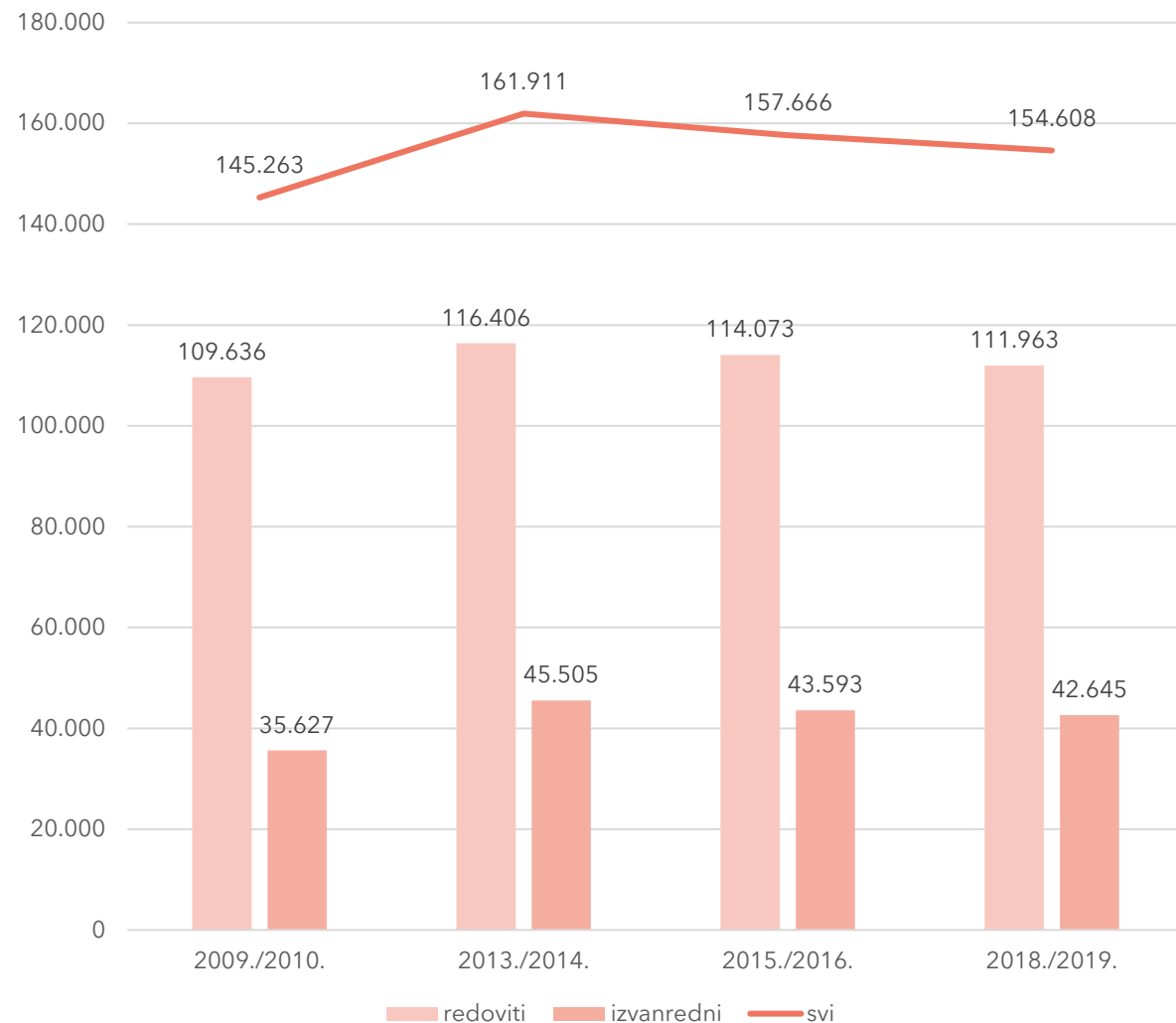
- Istraživanje EUROSTUDENT VII provedeno je koordinirano s drugim zemljama sudionicama projekta u drugom dijelu ak. god. 2018.-2019.
- Prikupljanje podataka u Hrvatskoj provedeno je web-upitnikom od lipnja do rujna 2019. godine.
- Način uzorkovanja sastojao se od oglašavanja projekta preko mrežne stranice projekta, poruka putem Studomata i molbi upravama visokih učilišta da potaknu svoje studente da se uključe u istraživanje.
- Takav pristup čini uzorak istraživanja prigodnim uzorkom, za razliku od istraživanja EUROSTUDENT VI koje provedeno na probabilističkom uzorku iz ISSP baze podataka o studentima u HR. Glavni razlog promjene strategije su ograničenja GDPR uredbe koja su u nacionalnoj regulativi ograničila upotrebu osobnih podataka iz ISVU/ISSP baze za svrhu pozivanja sudionika u istraživanje.
- Prigodni uzorak u istraživanju usklađen je nakon istraživanja po udjelima agregatnih kategorija s populacijom studenata u RH prema: vrsti i pravnom statusu visokog učilišta, obrazovnom području, županiji, spolu studenata i razini studija.
- Ukupni uzorak studenata obuhvaćen istraživanjem iznosio je 1840 studenata.
- Pored uzorka anketnog istraživanja, istraživanje je koristilo anonimiziranu bazu podataka ISSP za uvid u osnovne pokazatelje cijele populacije studenata.

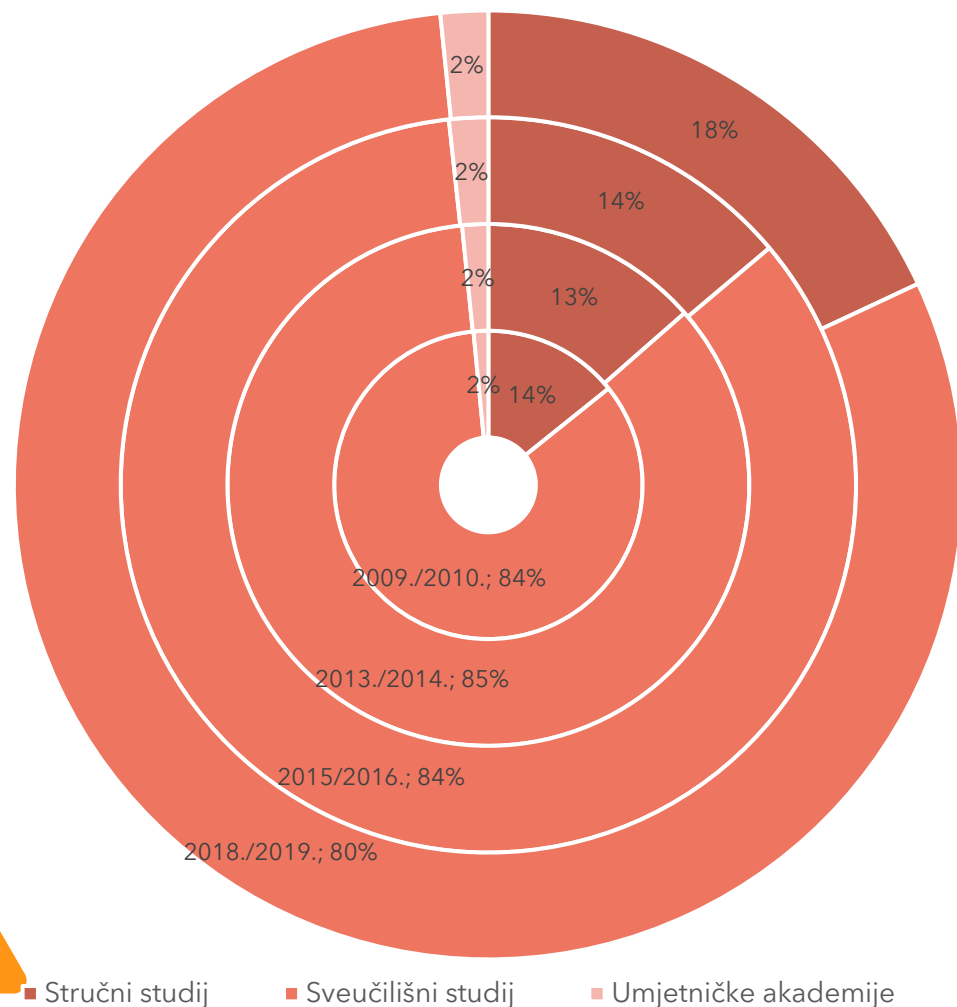
Karakteristike studentske
populacije i sustava visokog
obrazovanja u RH

Brojnost studentske populacije

- Studentska populacija se po brojnosti smanjuje za cca. 1.000 studenata po generaciji u razdoblju od 2015. do 2018.
- Taj pad je nešto manji nego u razdoblju od 2013.-2015. kada je iznosio 3.500 po generaciji.
- U ukupnom obujmu populacije od 154.608 studenata. No treba imati na umu da je zadržavanje osoba u studentskoj populaciji znatno duže od predviđenih 5 godina studija.
- To navodi na zaključaj da je pad broja studenata koji ulaze u visoko obrazovanje znatno veći u udjelima nego što je to vidljivo u ukupnoj populaciji.
- Trend pada broja izvanrednih studenata nešto je izraženiji, tako EUROSTUDENT VII bilježi pad u odnosu na prethodno razdoblje od -2% redovnih i -3% izvanrednih studenata.

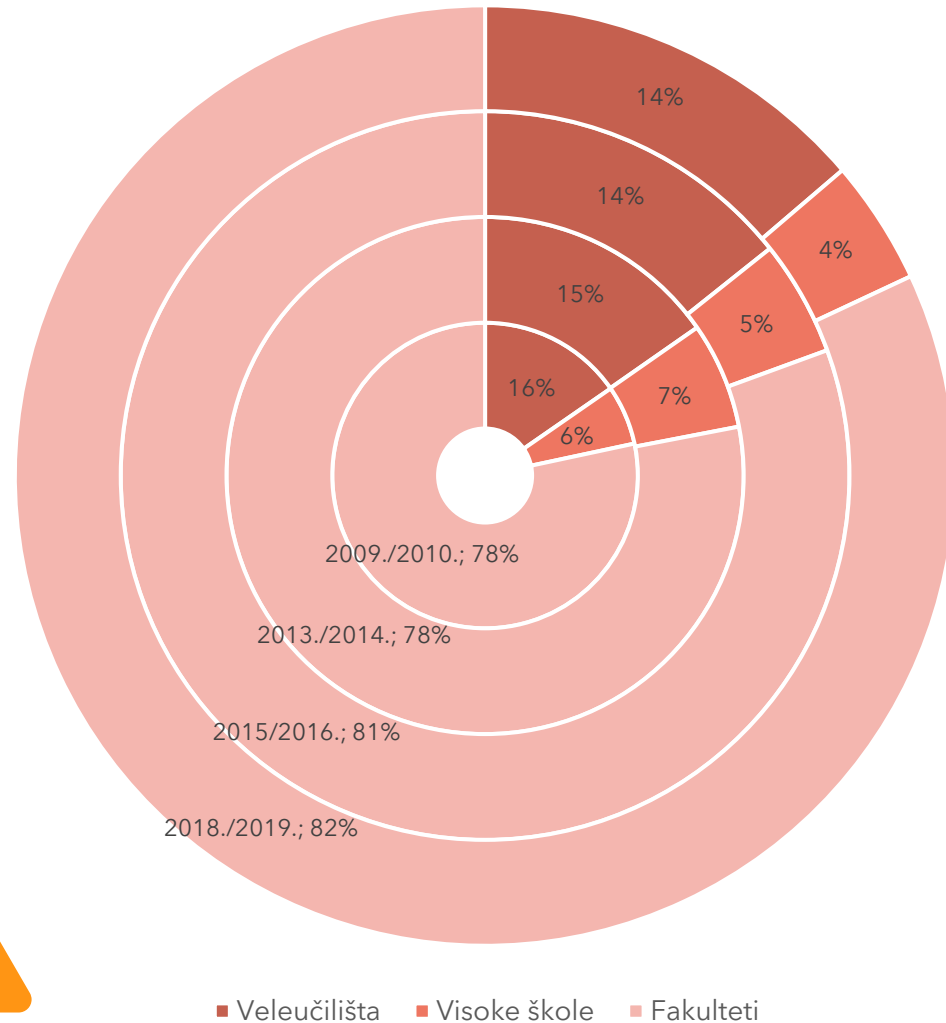

Promjene udjela vrste studija u populaciji studenata

- Istraživanje EUROSTUDENT VII registriralo je promjenu udjela sveučilišnih, stručnih i umjetničkih studija u ukupnoj populaciji studenata.
- Udio studenata na umjetničkim akademijama je konstantan i iznosi 2% ukupne populacije studenata, dok je odnos s prijašnjeg stabilnog odnosa 84% studenata u sveučilišnim studijima prema 14% na stručnim studijima promijenjen relativno naglim rastom udjela studenata stručnih studija koji su povećali svoj udio za 4% na račun sveučilišnih.
- U ak. god. 2018.-2019. omjer je 80% prema 18% u korist sveučilišnih studija.
- Promijenjeni udjeli su u suprotnosti s očekivanjima suprotnog trenda zbog prijelaza nekoliko veleučilišta u status sveučilišta (Sveuč. Sjever, Libertas).

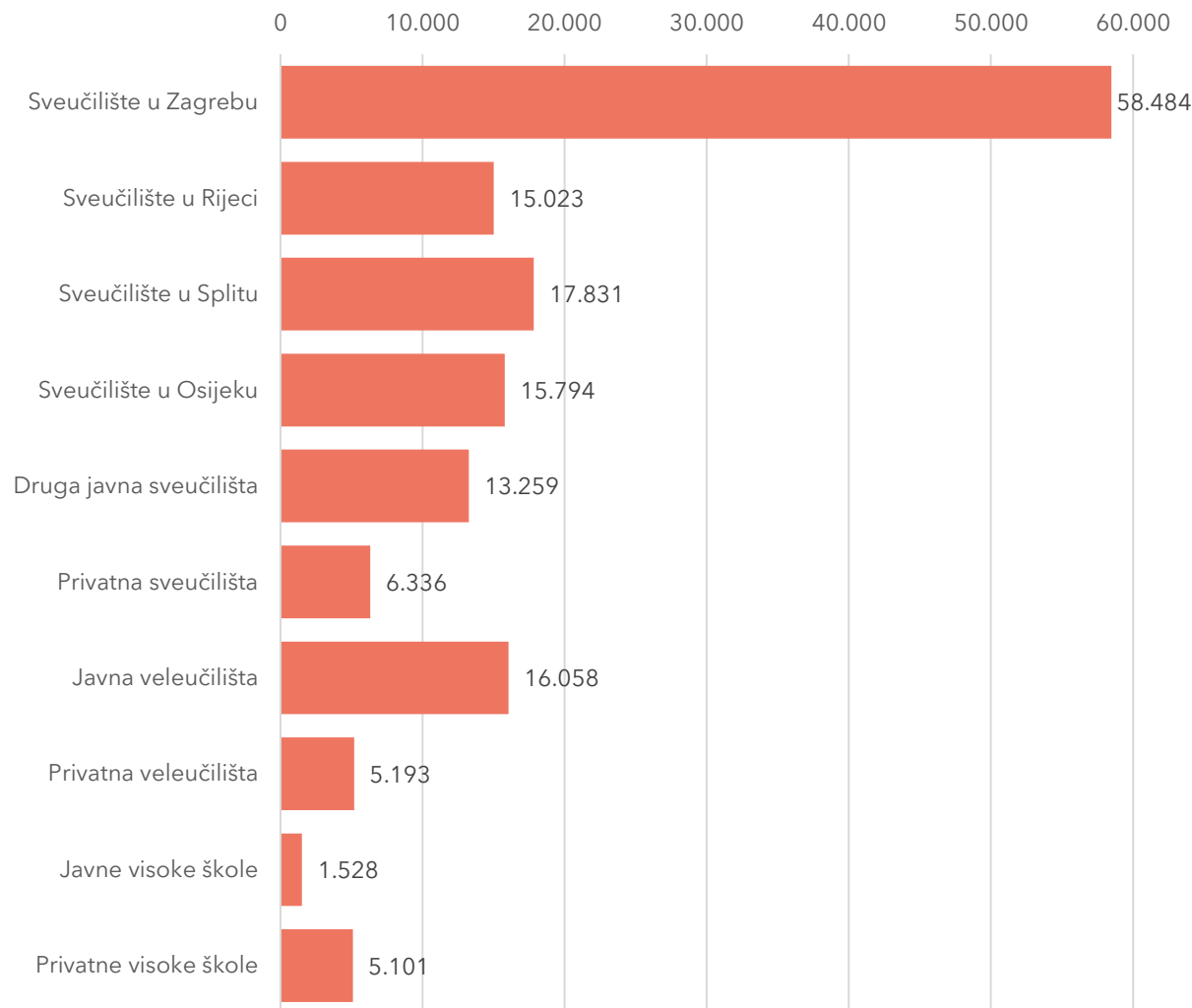
Promjene udjela vrste visokog učilišta u populaciji studenata

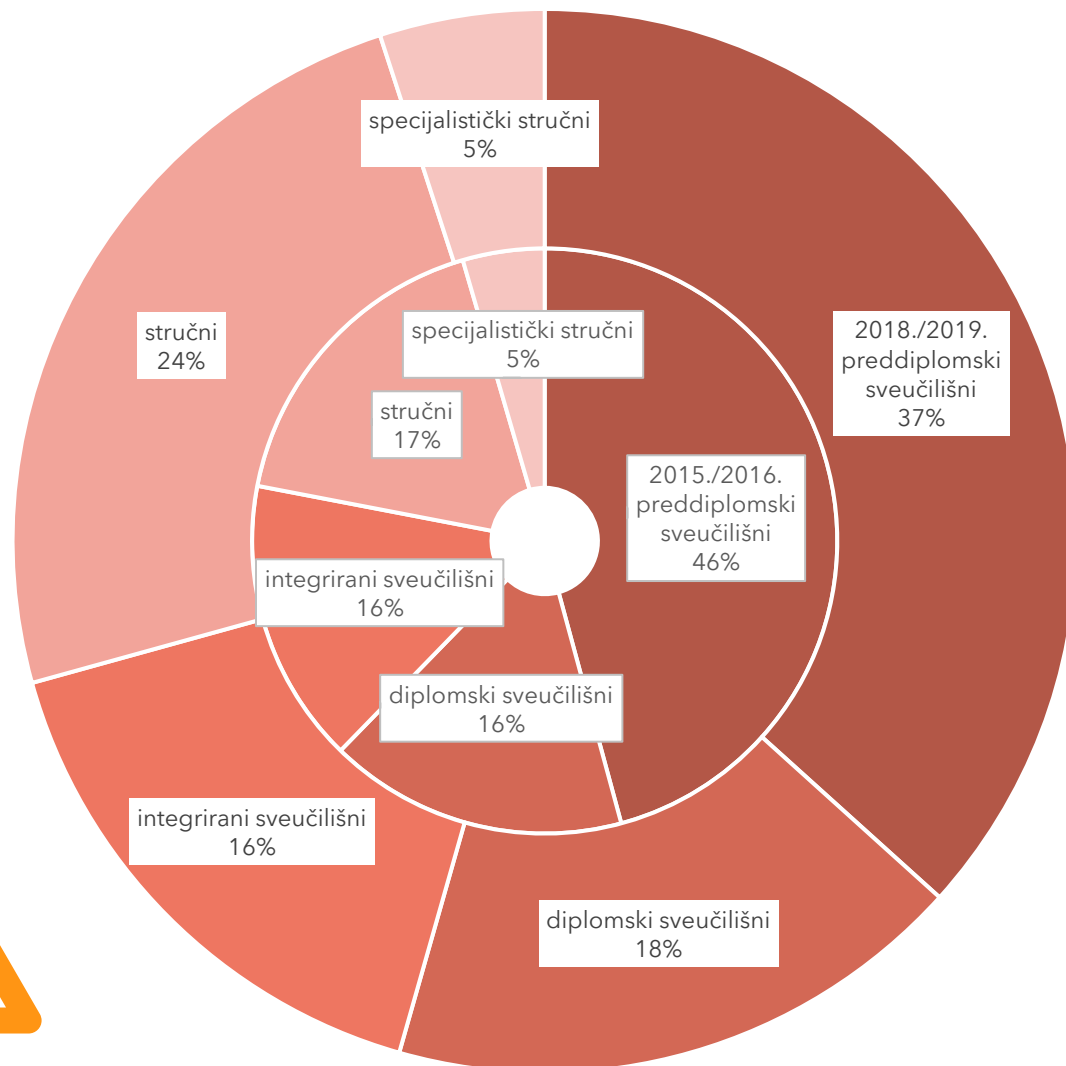
- Udjeli vrsta visokih učilišta u obuhvatu studenata u dugoročnoj vremenskoj perspektivi mijenjaju se u suprotnom smjeru jer bilježimo:
 - Blago povećanje udjela fakulteta/sveučilišta sa 78% na 82%
 - Pad udjela visokih škola sa 7% na 4%
 - Blagi pad udjela veleučilišta sa 16% na 14%.
- Iz prethodna dva prikaza nameće se zaključak da je smanjeni broj ulaznih studenata doveo do jače konkurencije među visokim učilištima. Natjecanje se vodi za studente iz spektra donjeg dijela ljestvice sposobnosti.
 - Sveučilišta/fakulteti su povećala ponudu i kapacitete stručnih studija te računaju na svoj ugled
 - Veleučilišta traže rješenje od mogućeg smanjenja broja studenata u preregistraciji u sveučilišta
 - Visoke škole zasada ne nalaze konkurencijski obrazac kojim bi sačuvale svoj udio u visokom obrazovanju.

Udjeli u broju studenata po većim skupinama visokih učilišta

- Udjeli većih visokih učilišta još uvijek pokazuju dominaciju 4 velika sveučilišta koji obrazuju 2/3 studenata u RH. Pri tome Sveučilište u Zagrebu obuhvaća 1/3 ukupnog broja studenata, a ostala tri velika sveučilišta drugu trećinu.
- Druga javna sveučilišta još uvijek nisu dosegla u zajedničkom obuhvatu studenata veličinu najmanjeg među velikima, a njihov udio je manji i od udjela javnih veleučilišta.
- Privatna visoka učilišta su po ukupnom udjelu sada već premašila udio sveučilišta u Rijeci i Osijeku.
- Četiri velika sveučilišta pokazuju trendove pada broja studenata koji su najveći na Sveučilištu u Zagrebu (-5,8%), Splitu (-5,0%), Osijeku (-2,3%). Jedino je Sveučilište u Rijeci praktički s neznatnim padom udjela u broju studenata (-0,4%).

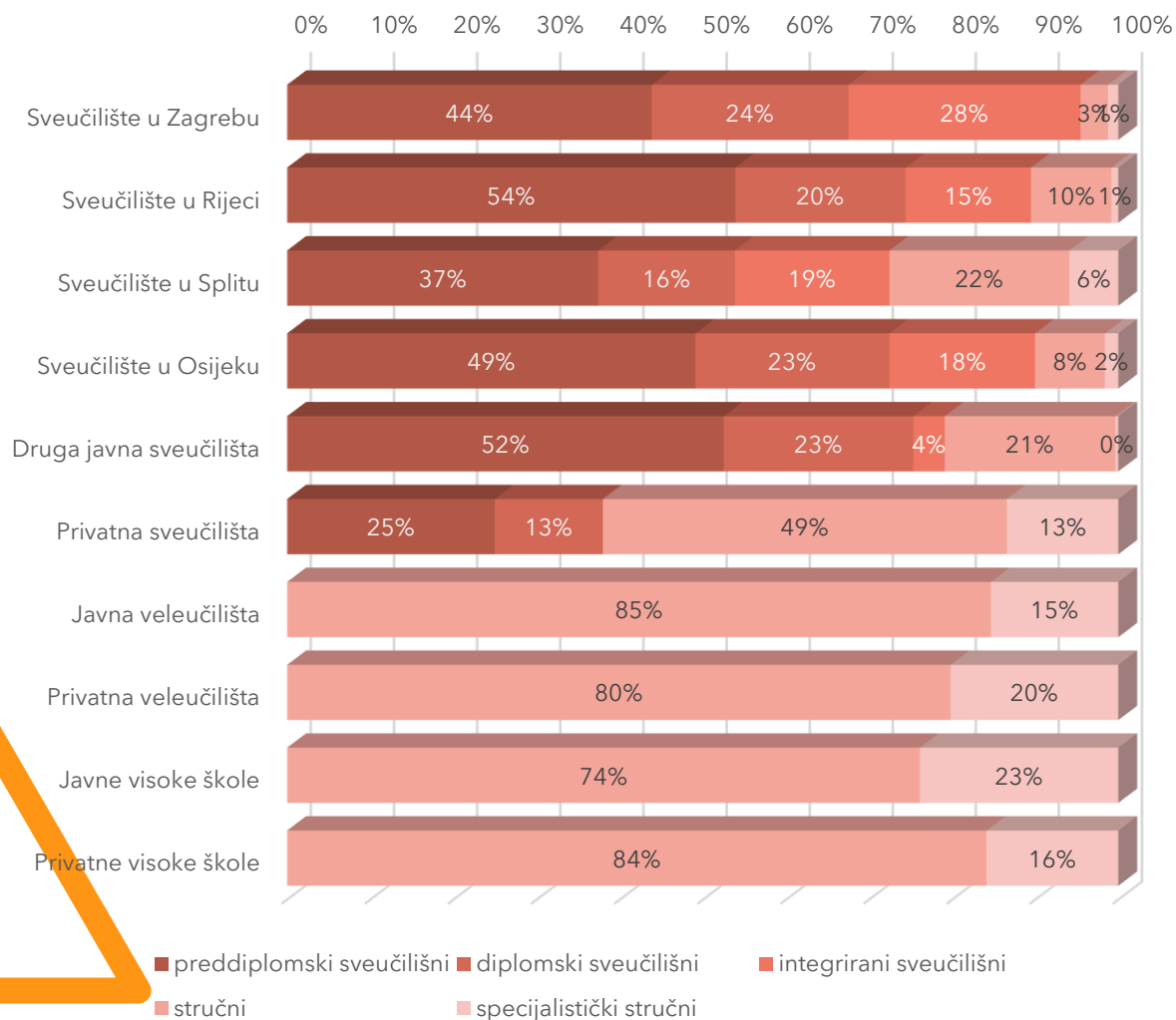

Udio studenata prema razini i vrsti studija

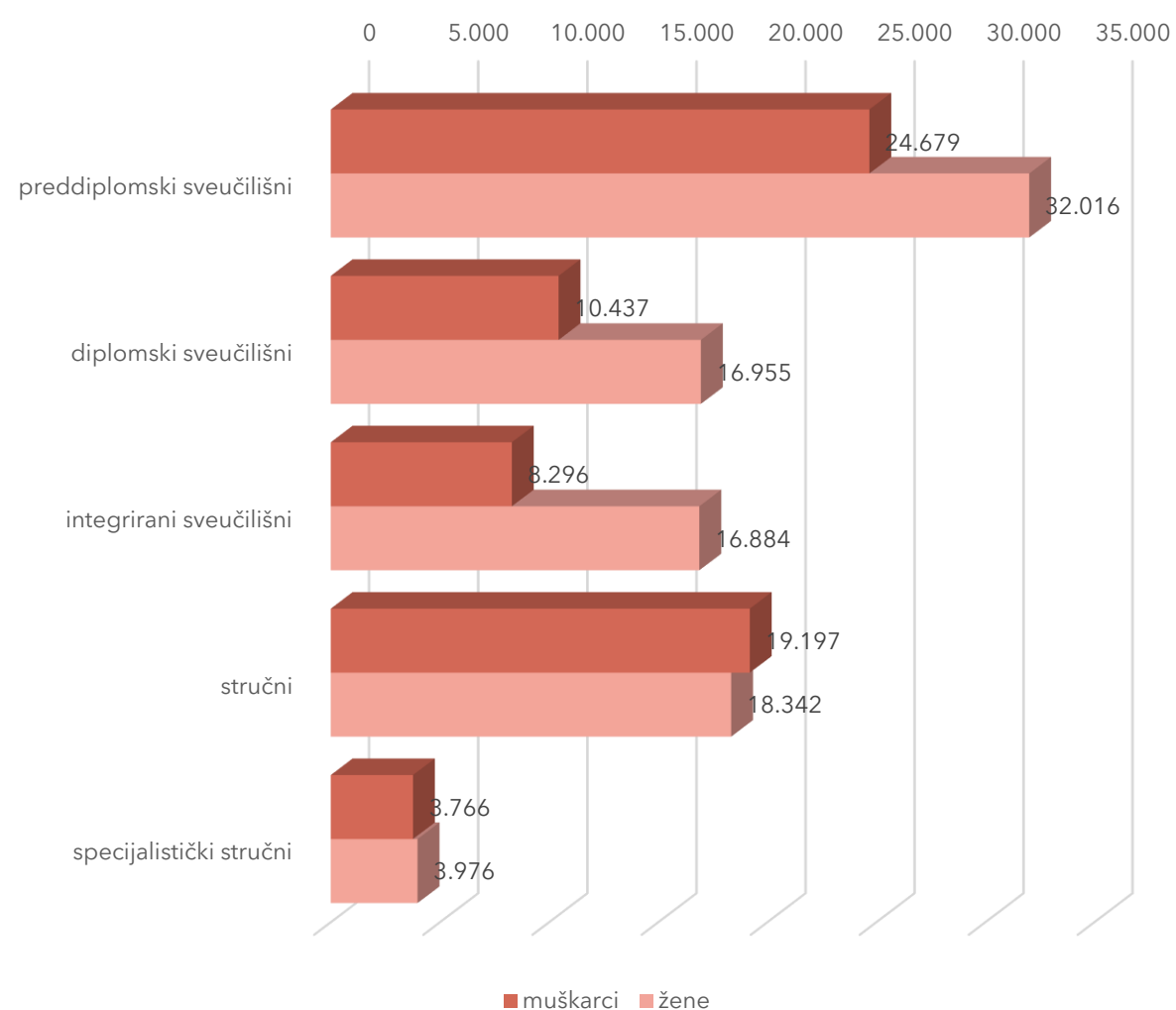
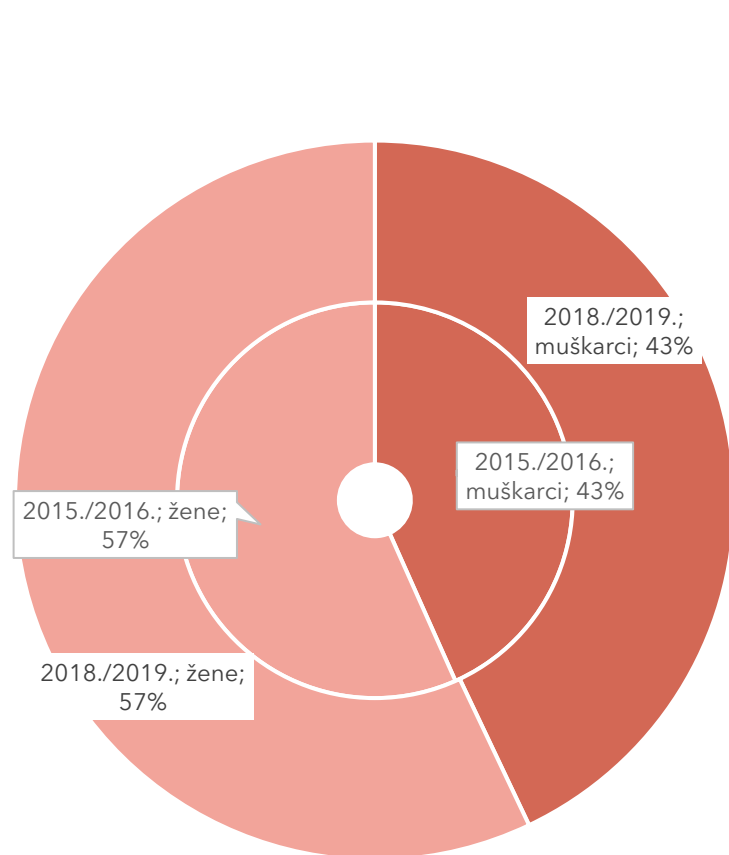
- Prethodne opservacije u pogledu promjena udjela broja studenata po visokim učilištima i vrsti studija još se više ocrta kada uz vrstu studija uvedemo i odrednicu razine studija:
 - Idenične ili bliske udjele umaju integrirani sveučilišni studiji (16%), diplomski sveučilišni studiji (18%) i specijalistički stručni studiji (5%).
 - Na preddiplomskoj razini, što su recentniji upisi, dolazi do pada preddiplomskih sveučilišnih studija sa 46% na 37%, i istovremenog rasta udjela studenata na stručnim studijima sa 17% na 24%.

Tko mijenja strukturu studija

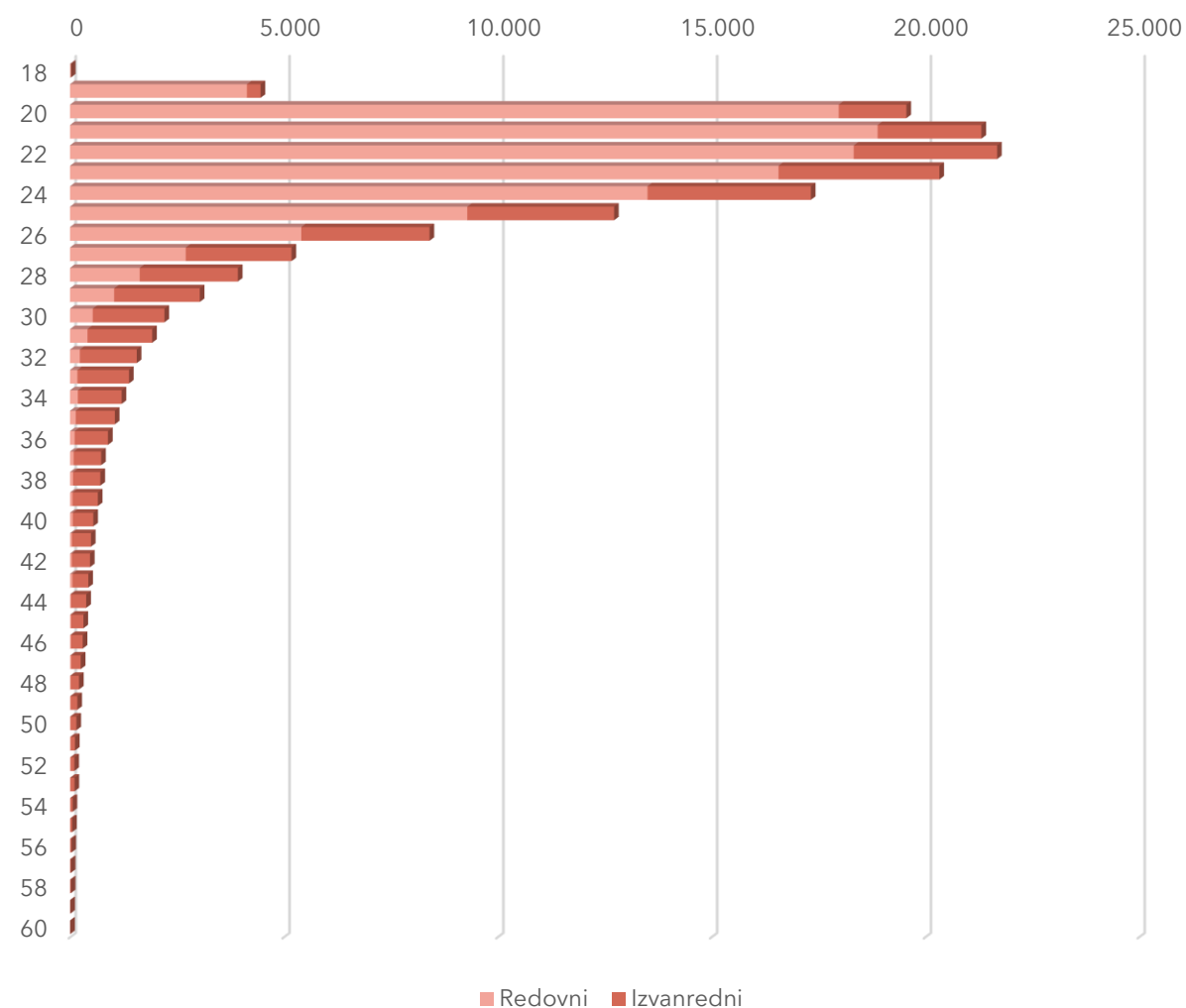
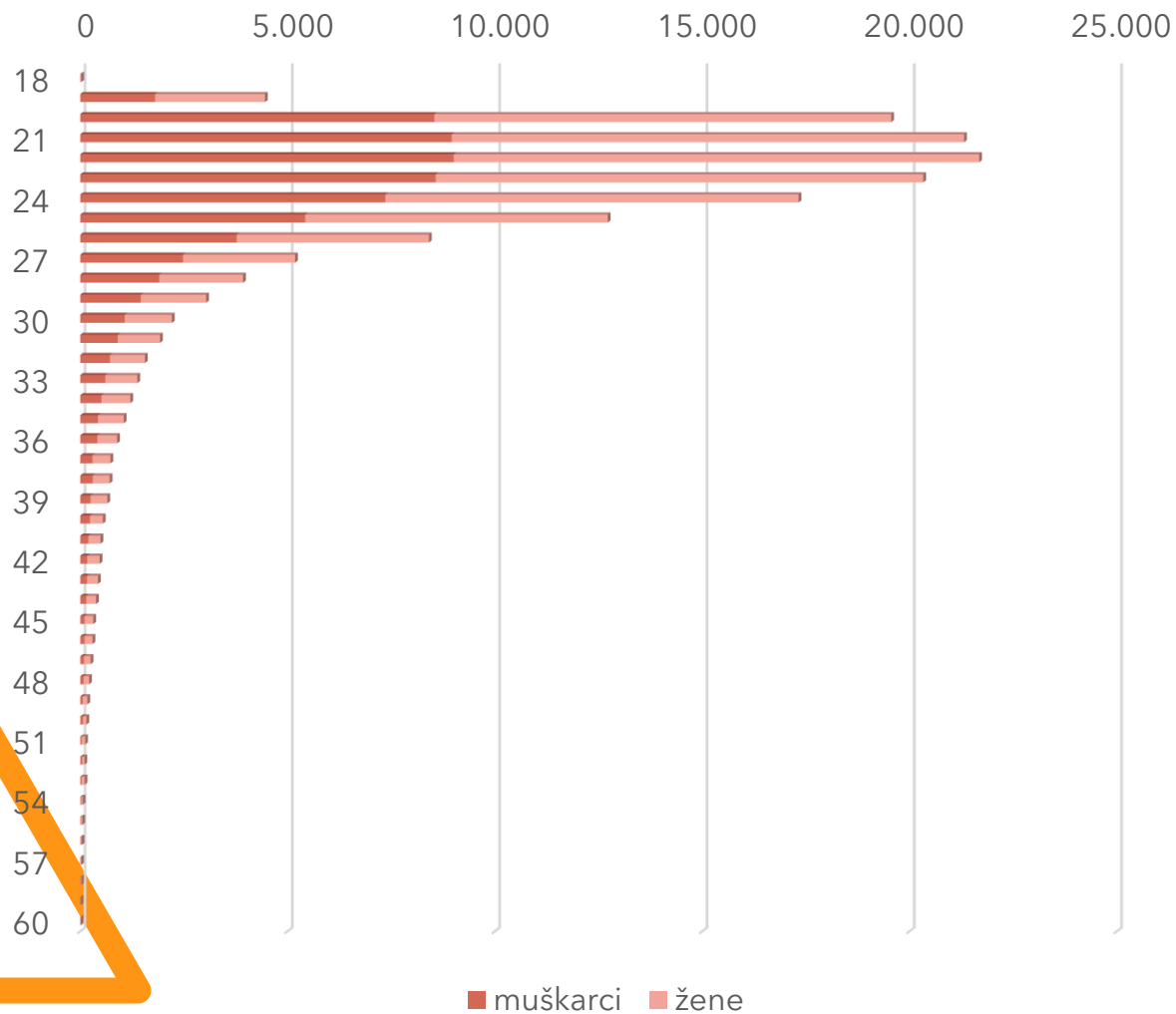

- Iz prikaza vrsta i razina studija po visokim učilištima vidljivo je da je među sveučilištima visoki udio studenata stručnih studija zahvatili Sveučilište u Splitu (22%+6%), druga javna sveučilišta (21%+0%), te posebno privatna sveučilišta (49%+13%).
- Kako su sva osim Sveučilišta u Splitu relativno nova, očekivalo bi se da je to zaostatak iz prethodnog statusa veleučilišta, no dominacija preddiplomske stručne razine ukazuje da to nije tranzicijski trošak, već novi trend prilagodbe studijskih programa dijelu populacije koji prije nije ulazio u studij zbog veće konkurencije u upisu kod brojnijih generacija u prošlosti.

Demografska slika studentske populacije - spol

Demografska slika studentske populacije - dob

Nalazi anketnog istraživanja EUROSTUDENT VII

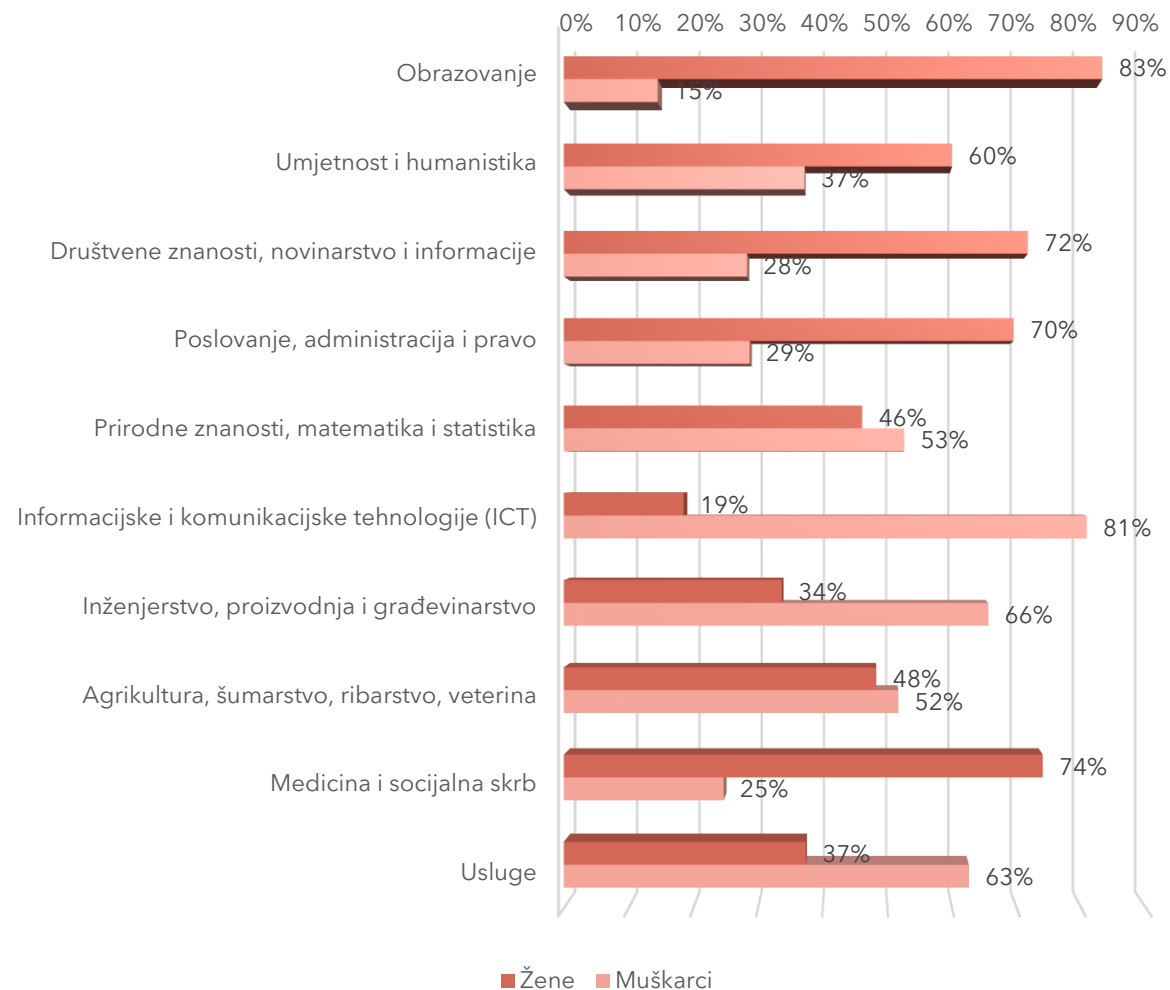

Defavorizirane skupine

Istraživanje prati skupine koje
imaju nedostatan pristup
visokom obrazovanju

Rodna raspodjela po područjima studija

- Raspored studenata i studentica prema područjima obrazovanja i dalje slijedi logiku da se muškarci više zastupljeni u studijima koji obrazuju za zanimanja s većim primanjima.
- Promjene u strukturi odnosa spolova pokazuju porast udjela muškaraca u Prirodnim znanostima, matematici i statistici, ICT i Agrikulturi, šumarstvu, ribarstvu i veterini.
- Povećanje udjela žena zabilježeno je u području Usluga.

Obrazovna razina roditelja studenata

Međugeneracijska socijalna mobilnost u društvu u velikoj mjeri se ostvaruje kroz školovanje.

Stoga je izuzetno važno pratiti kolika je dostupnost visokog obrazovanja za studente koji dolaze iz obitelji s različitim razinom obrazovanja roditelja.

U ukupnoj raspodjeli obrazovnih kategorija još je uvijek premalo studenata iz obitelji s roditeljima nižeg i kraćeg srednjeg obrazovanja.

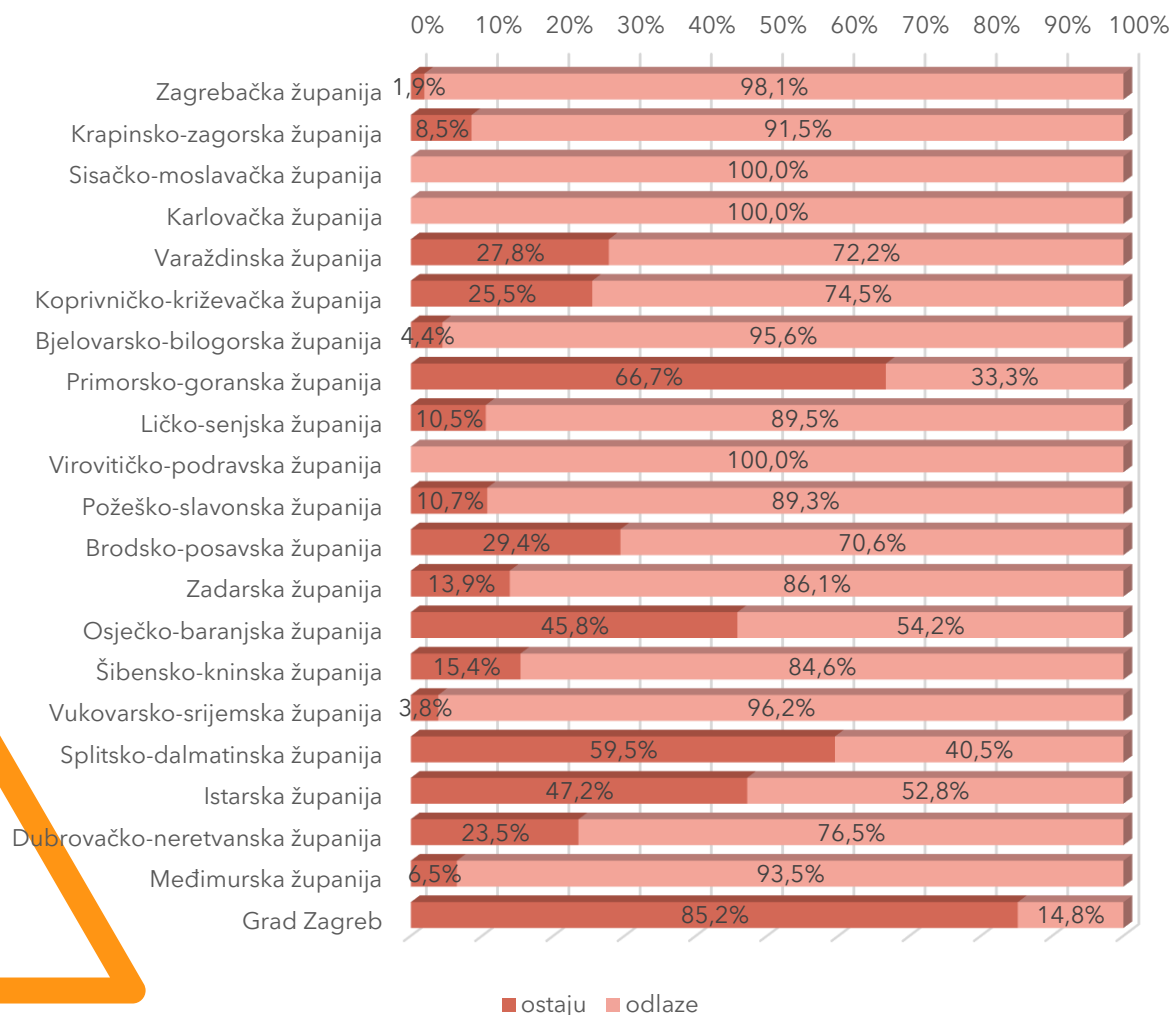
U raspodjeli po pojedinim tipovima visokih učilišta uočljivo je da sveučilište u Rijeci i Osijeku prate po udjelima obrazovnih kategorija opću sliku obrazovnog porijekla studenata.

2018./2019.	Sveučilište u Zagrebu	Sveučilište u Rijeci	Sveučilište u Splitu	Sveučilište u Osijeku	Manja javna sveučilišta	Privatna sveučilišta	Javna veleučilišta	Privatna veleučilišta	Javne visoke škole	Privatne visoke škole	Ukupno
Niže i kraće srednje obrazovanje (ISCED 0, 1, 2)	0,4%	2,2%	4,9%	3,3%	4,0%	0,0%	2,6%	0,0%	0,0%	1,8%	2,0%
Četverogodišnje srednje obrazovanje (ISCED 3)	43,0%	57,2%	60,5%	62,1%	70,2%	50,0%	70,5%	62,2%	92,9%	33,3%	54,5%
Kratki studijski program ili prvostupnik (ISCED 5, 6)	14,2%	15,6%	19,0%	13,2%	11,3%	9,3%	10,9%	16,2%	0,0%	12,3%	13,9%
Magistar struke ili četverogodišnji studij (ISCED 7)	31,8%	16,7%	14,1%	16,5%	13,9%	33,3%	7,8%	13,5%	0,0%	17,5%	21,4%
Poslijediplomski studij (ISCED 8)	10,9%	10,6%	6,3%	8,2%	4,6%	7,4%	10,9%	8,1%	7,1%	36,8%	10,2%
Ukupno	688	180	205	182	151	54	193	37	14	57	1.761

U kategoriji porijekla visokoobrazovanih roditelja dominantna su privatna sveučilišta i Sveučilište u Zagrebu, a podzastupljena su javna visoka učilišta stručnog obrazovanja i manja sveučilišta. U kategoriji srednjeg obrazovanja roditelja podzastupljeno je Sveučilište u Zagrebu i privatne visoke škole, dok su nadreprezentirana manja javna sveučilišta i javne visoke škole.

Raspored udjela se u velikoj mjeri podudara s obrazovnom strukturom stanovnika mjesta u kojima djeluju pojedina visoka učilišta te bi se više mogla poistovjetiti s orijentacijom na lokalne studente.

Studenti koji ostaju na studiju u županiji stalnog boravka

- Raspodjela odlazaka na studij u drugo mjesto ili ostanaka u mjestu stalnog boravka vezana je za prostorni raspored visokih učilišta i njihove kapacitete te udio mlade populacije u tim mjestima.
- Vidljiv je trend orijentacije na „domaće” studente i kod nekadašnjih velikih studentskih centara (npr. Zagreb 85%, Rijeka 66%, Split 59%), no i migracijski status studenata iz županija u kojima nema dovoljno visokih učilišta.

Posebno ranjive skupine studenata

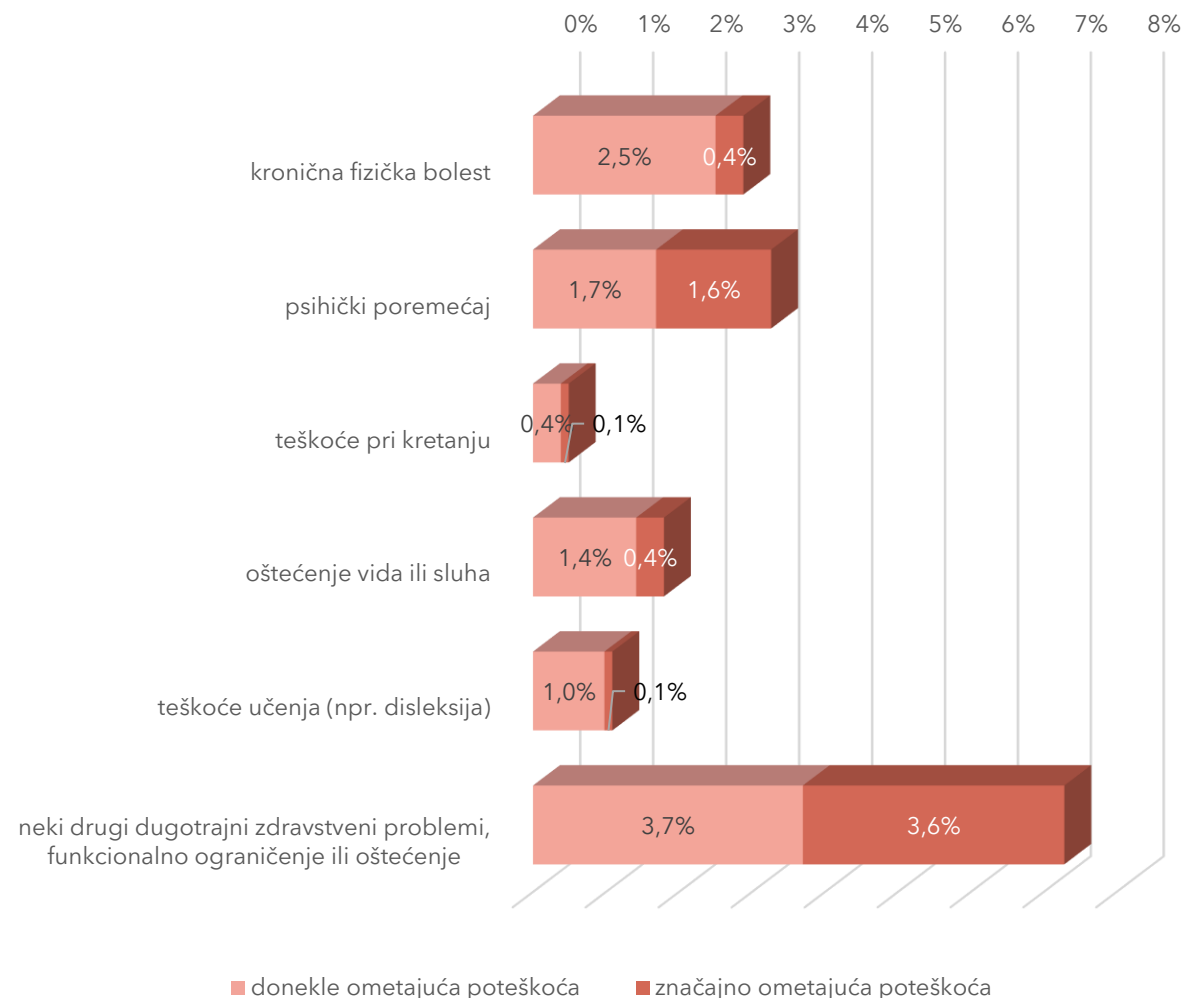
- Studenti koji migriraju na studij iz drugih zemalja imaju slabije socijalne kontakte i veće troškove tranzicije u nepoznatu sredinu.
- U hrvatskom kontekstu visokog obrazovanja uglavnom prepoznajemo između 1,5% i 2,5% studenata koji su na studij došli iz susjednih zemalja koje su nastale raspadom bivše SFRJ. Većinom se radi o studentima koji nemaju većih problema u savladavanju jezika i praćenju nastave, te ih 1,4% izjavljuje da im je materinji jezik bosanski i 0,7% da im je materinji jezik srpski.
- Studenti iz neslavenskih zemalja su uglavnom rijetki i svode se na studijske programe koji se izvode na engleskom jeziku.

Posebno ranjive skupine studenata

- Studenti koji u tijeku studija postaju roditelji su u situaciji da dijele fokus na studiranje i brigu za dijete.
- U kontekstu dominantno mlade populacije koja je na studiju, postotak od 0,4% studenata koji su mlađi od 30 godina i imaju djecu odgovara suvremenom davanju prioriteta obrazovanju pred zasnivanjem obitelji i imanju djece.

Posebno ranjive skupine studenata

- Studenti s invaliditetom ili drugim teškoćama imaju otežan pristup svim resursima potrebnim za studiranje.
- Ukupno 21,4% studenata se izjašnjava da ima neke teškoće u funkcionalnom ili zdravstvenom smislu.
- No svega 6,2% smatra da je njihova poteškoća vidljiva drugima.
- Poteškoće stvaraju teže probleme u svakodnevnom funkcioniranju kod 2,1% studenata, a ozbiljno ometanje studijskih obaveza prijavljuje 2,8% studenata.
- Većina studenata s teškoćama negativno ocjenjuje podršku visokog učilišta osobama s teškoćama (19,7% „potpuno nedostatna podrška” i 23,4% „nedostatna podrška”).

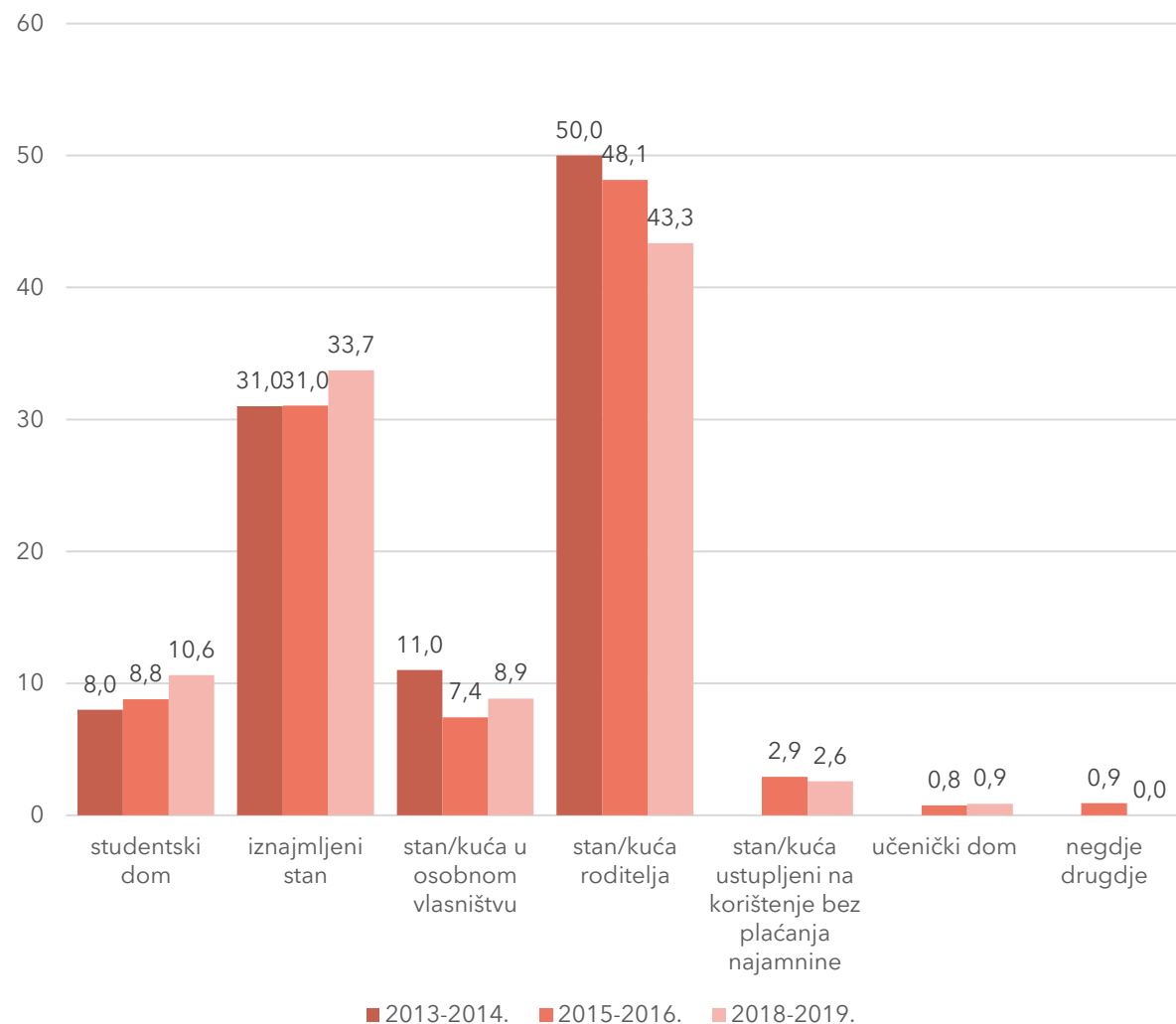

Materijalni uvjeti studiranja

Istraživanje prati izvore financiranja u tijeku studija, troškove studiranja te načine subvencioniranja standarda studenata

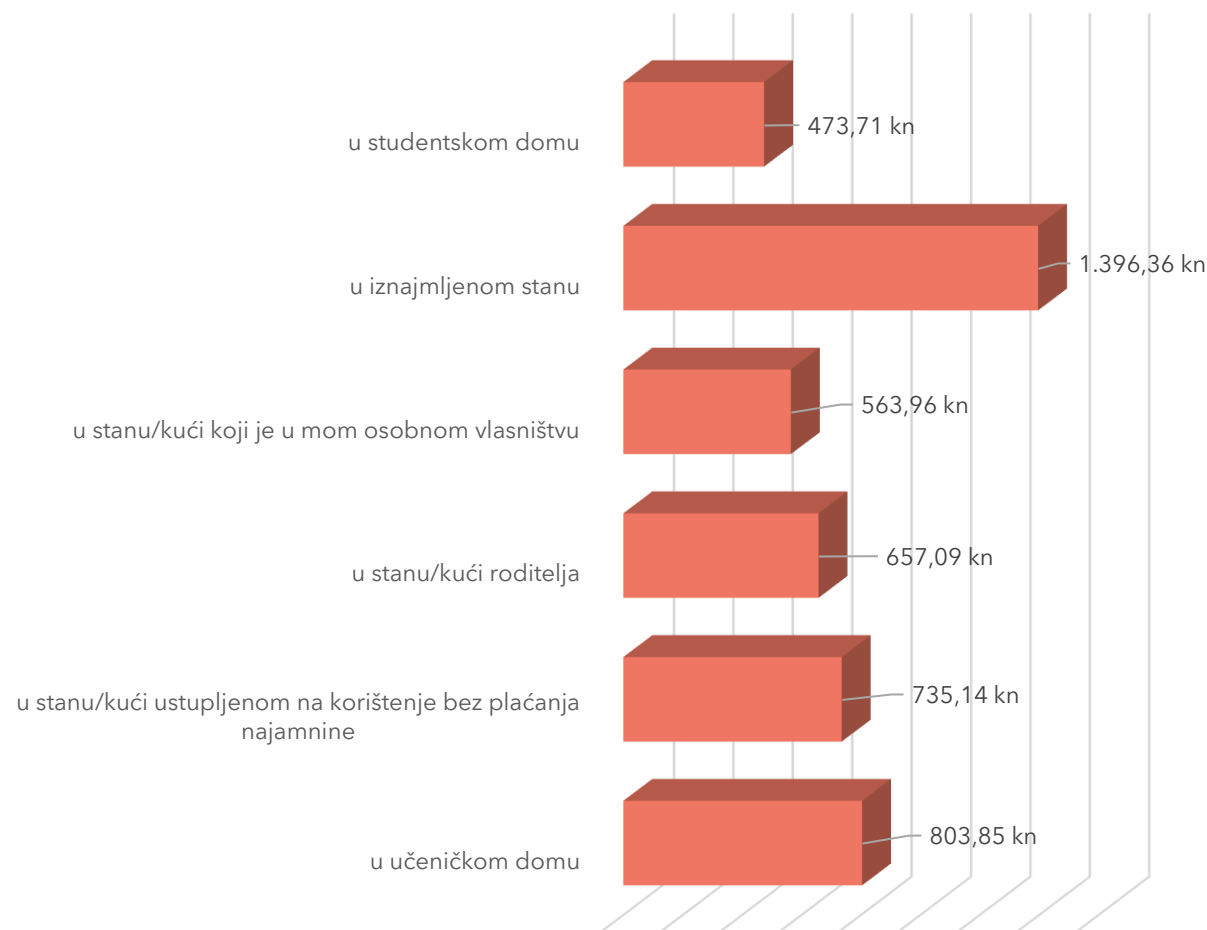
Uvjeti stanovanja

- Smještaj studenata u vrijeme studija pokazao se kao jedan od najvećih izdataka za studente u vrijeme studiranja.
- Oko 50% studenata je uobičajeno živjelo u roditeljskom kućanstvu u vrijeme studija, no taj se udio u posljednjim godinama smanjuje - sada je 43%.
- Iznajmljivanje stanova je s 31% poraslo na gotovo 33,7%.
- I smještaj u studentske domove je porastao s nekadašnjih 8% na 10,6% što je u većoj mjeri odraz smanjenja populacije studenata, nego rasta kapaciteta.
- Ostali tipovi smještaja su povezani udjelom studenata starije dobi.

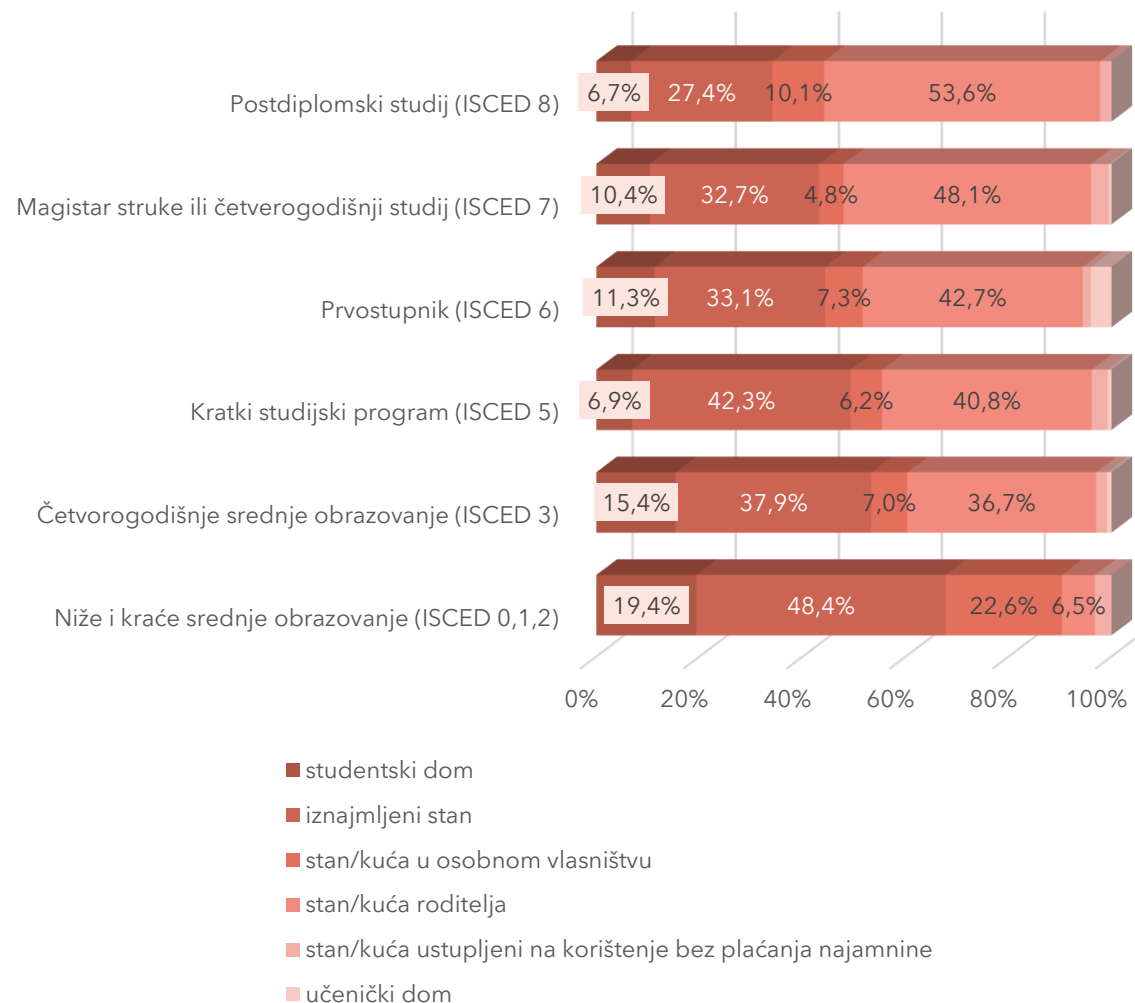
Cijena smještaja

- Cijena smještaja u studentskom domu, kao primarnom obliku subvencioniranog stanovanja u vrijeme studija, je najniža (473kn) i manja je nego procijenjeni trošak jednog člana kućanstva u roditeljskom kućanstvu (563kn), te gotovo 3 puta manja od troškova iznajmljivanja stana (1396kn).
- Nažalost dostupnost studentskih domova je isključivo koncentrirana na velike sveučilišne centre.
- Procjene kvalitete smještaja za sve tipove smještaja je uglavnom podjednako te se razlikuje samo u pogledu zadovoljstva cijenom.

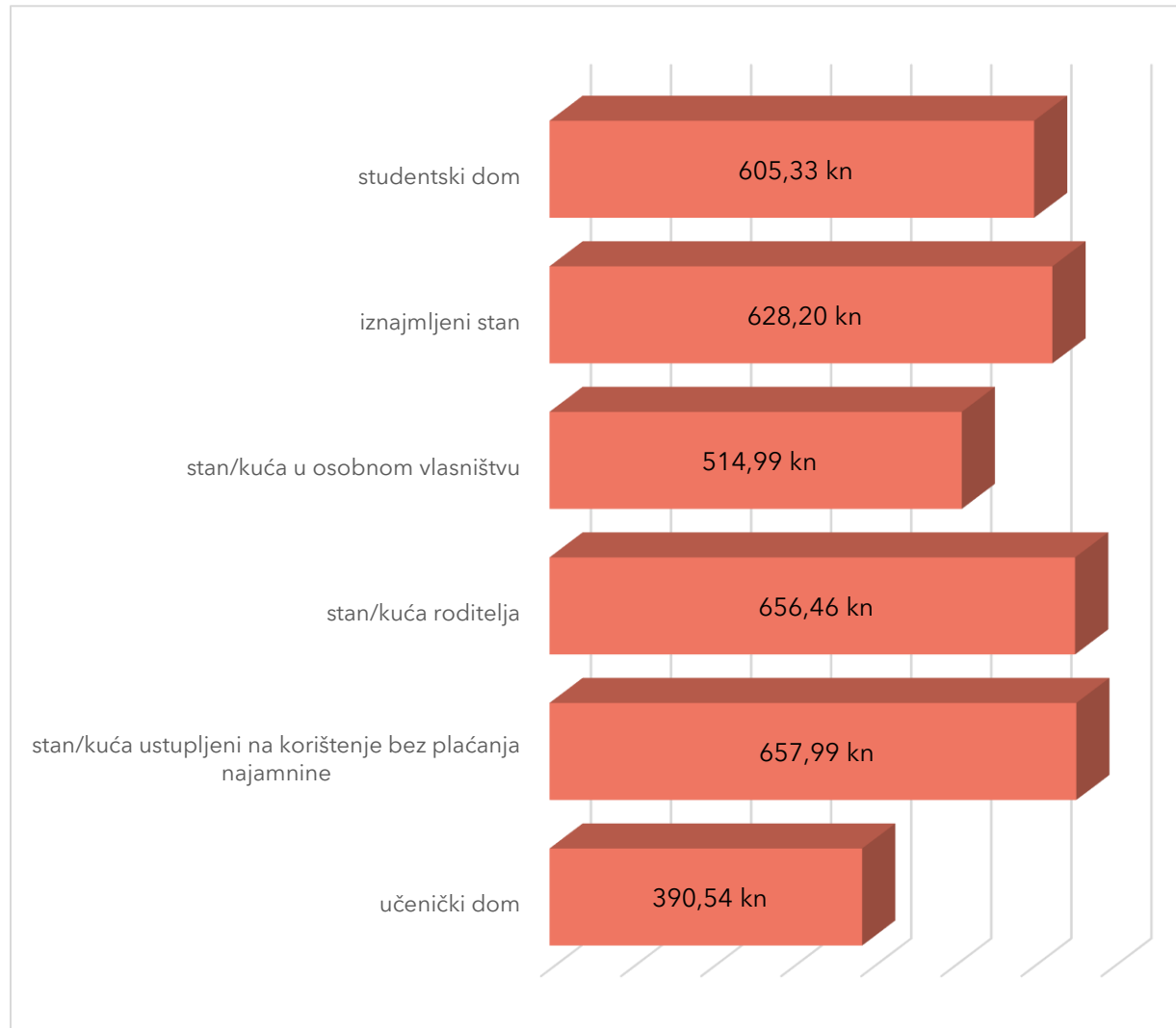
Socijalna komponenta rasporeda studenata po tipovima smještaja

- Usporede li se tipovi smještaja za studente koji dolaze iz obitelji s različitim stupnjem obrazovanja roditelja, vidljivo je da je dostupnost studentskih domova veća studentima čiji su roditelji slabije obrazovani (i vjerojatno slabije plaćeni).
- No ista kategorija je i najzastupljenija i u kategorijama stanovanja u iznajmljenim stanovima i stanovanja u vlastitom stanu što ukazuje na odloženo obrazovanje u ovoj kategoriji.
- Kategorija stanovanja kod roditelja ima to veći udio što je stupanj obrazovanja roditelja viši što se poklapa s koncentracijom obrazovanih u velikim urbanim sredinama.

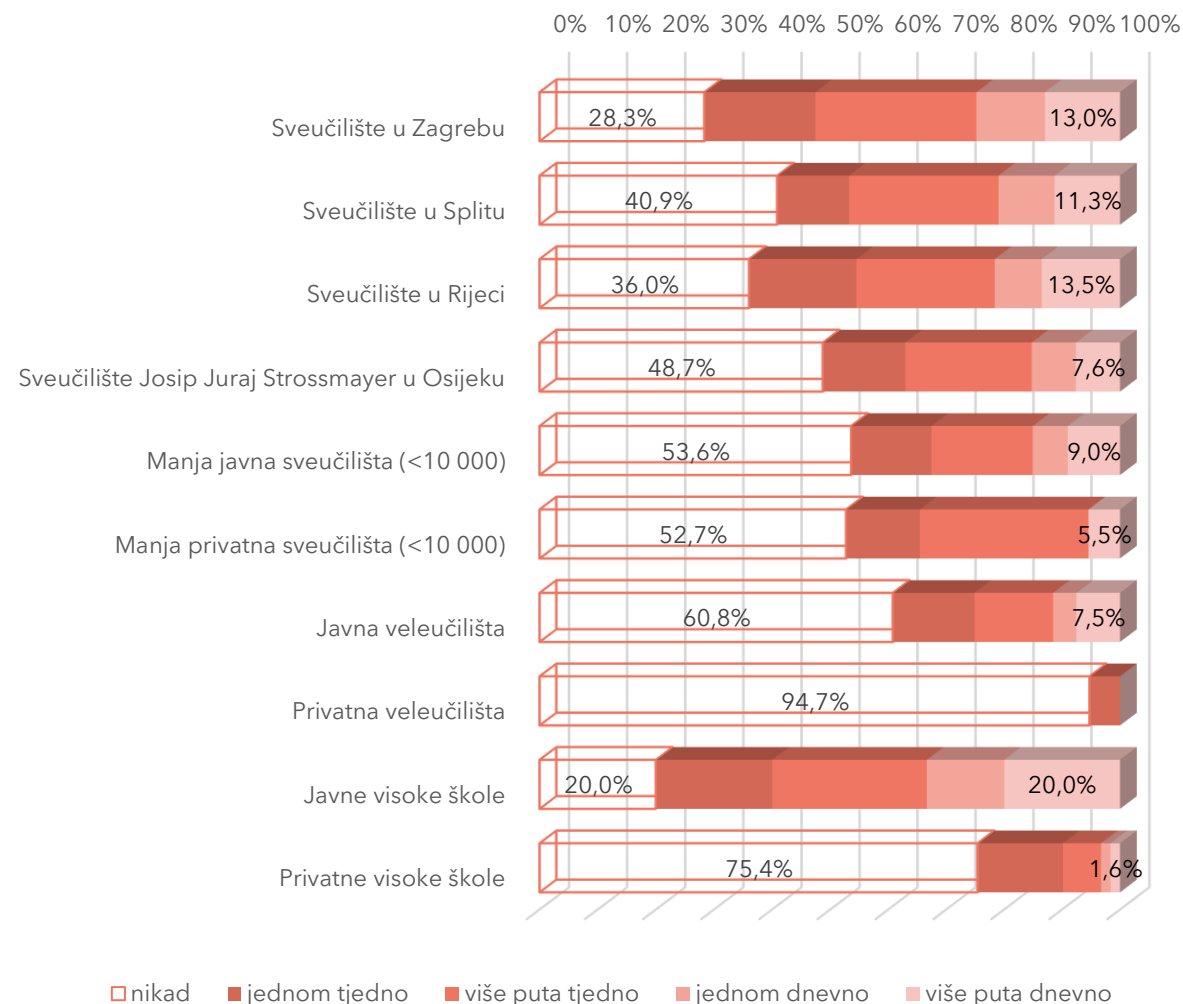
Prehrana u vrijeme studija

- Troškovi prehrane studenata u iznosu manje variraju od troškova stanovanja, te iznose od 390kn za vrlo malobrojnu skupinu studenata smještenu u učeničke domove, preko 514kn za studente u vlastitim nekretninama, do 658kn za studente kod roditelja ili u nekretninama ustupljenim bez naknade.

Subvencionirana prehrana u studentskim restoranima

- Dostupnost studentskih restorana nije ravnomjerno raspoređena u cijelom sustavu visokog obrazovanja.
- Ako se učestalost korištenja studentskih restorana poveže s vrstom smještaja uglavnom dolazimo do zaključka da je taj tip prehrane redovito korišten od studenata u studentskim domovima (svega 1,6% ih uopće ne koristi), približno 2/3 studenata iz iznajmljenih stanova, i oko 1/2 iz smještaja s roditeljima i u ustupljenim stanovima.
- Najmanje ih koriste studenti koji žive u vlastitim nekretninama (vjerojatno stariji studenti s vlastitim obiteljima) i studenti smješteni u učeničke domove.

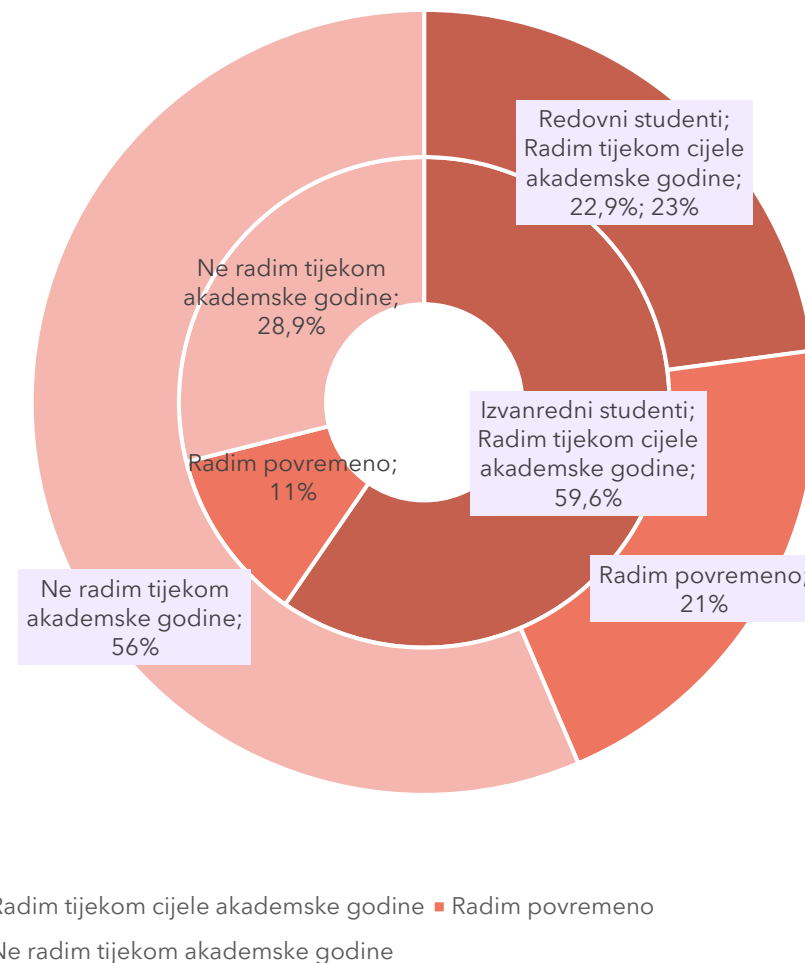
Studentski status i plaćanje troškova studija

	< 30	30 +
Redovni	79,5%	9,7%
Izvanredni	20,5%	90,3%

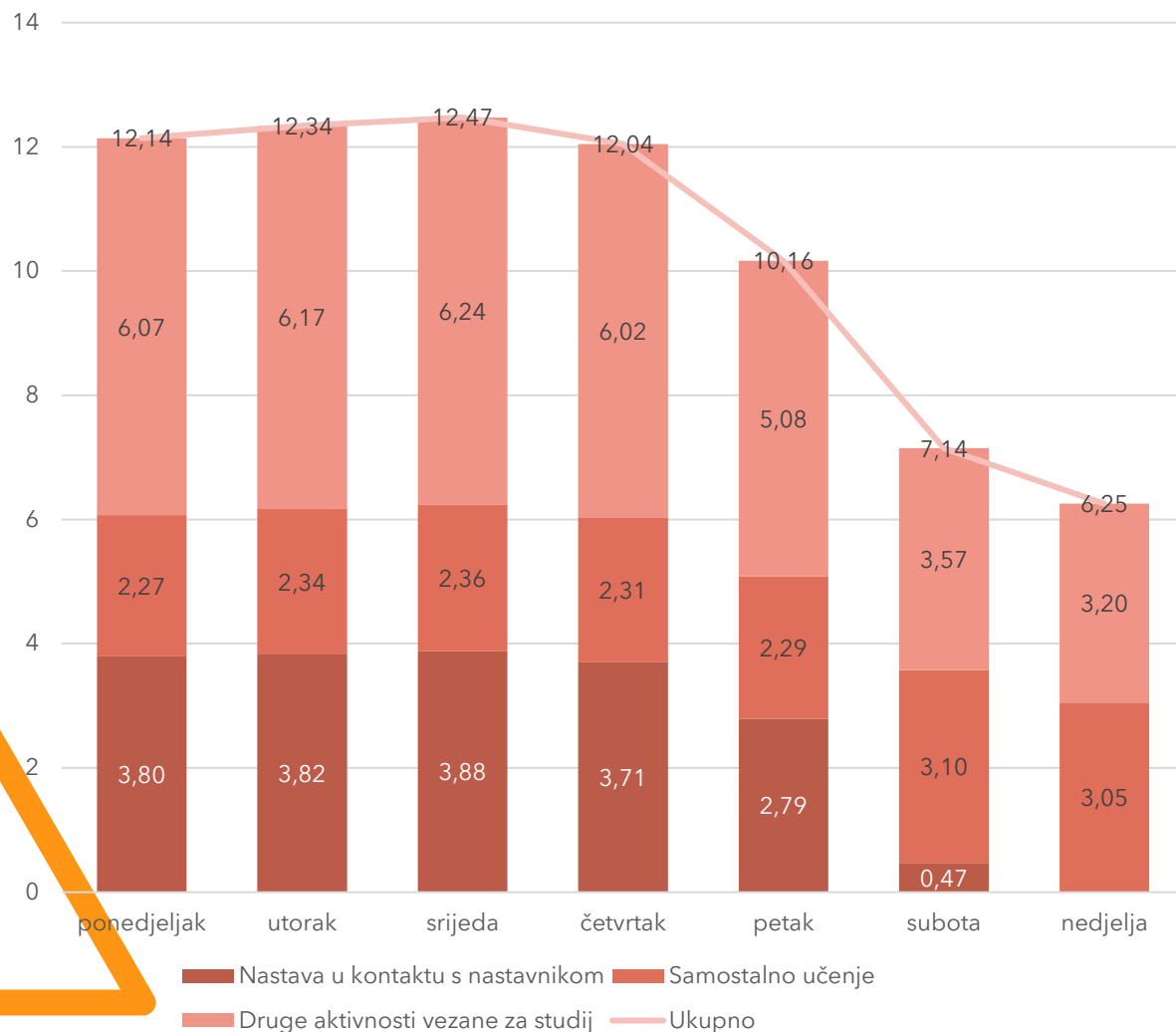
- Plaćanje školarine u javnim učilištima uglavnom determinirano vremenom kada se osoba odlučuje za studij.
- Kod mlađe populacije uglavnom se radi o redovnom studentskom statusu, dok je izvanredni status krajnja točka u sustavu progresivna penalizacije neuspjeha u studiranju kroz plaćanje ECTS bodova.
- Kod studenata koji se vraćaju na studij nakon dužeg iskustva na tržištu rada uglavnom dominira izvanredni studijski status.
- Stoga je trošak školarine, s izuzetkom školarina u privatnim učilištima, lako povezati i sa zaposlenošću u vrijeme studija.

Zaposlenost u vrijeme studija prema statusu studenta za studente mlađe od 30 godina

- Redovni studenti ne rade u vrijeme akademske godine u 56% slučajeva, dok je taj udio kod izvanrednih studenata znatno manji i iznosi 28,9%.
- Udio kontinuirano zaposlenih u vrijeme akademske godine je 23% među redovnim studentima i 60% među izvanrednima.
- Iz navedenih udjela jasno je da je nekadašnje povezivanje redovnog i izvanrednog statusa sa zaposlenjem u tijeku studija potpuno izgubilo osnovu.
- Udio kontinuirano ili povremeno zaposlenih studenata u tijeku akademske godine znatno se povećao u odnosu na prethodno razdoblje.
- Glavni motiv zaposlenja je pokrivanje troškova studija.

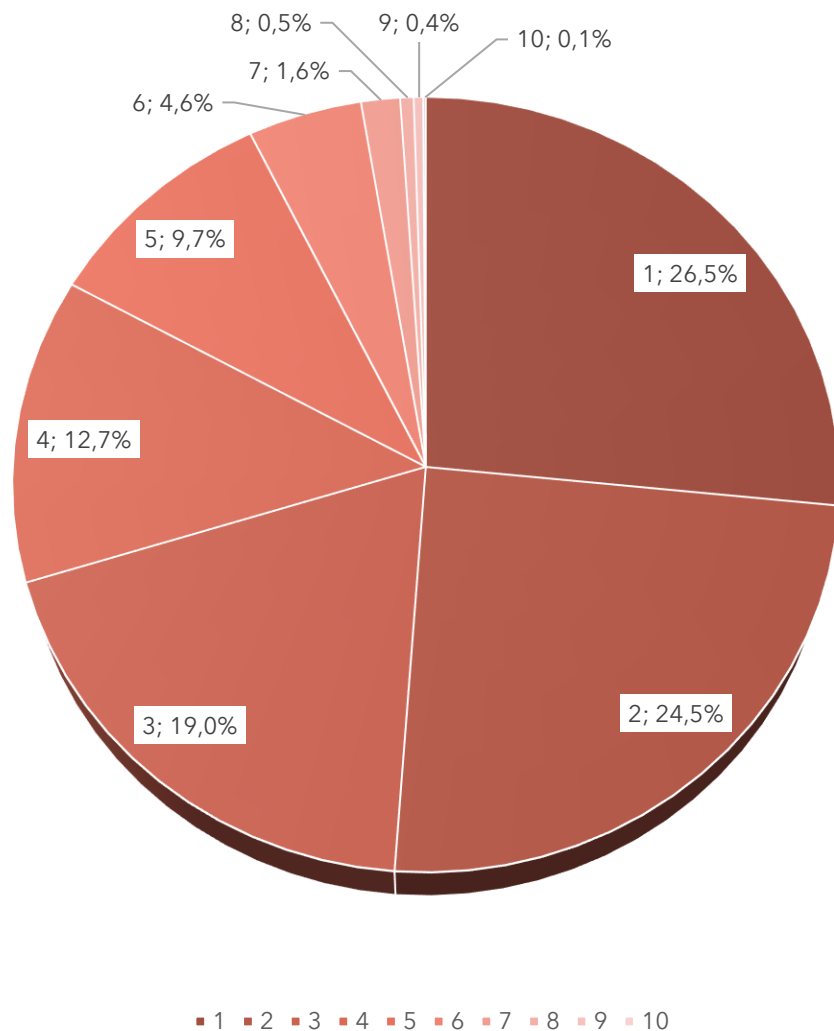

Opterećenje studenata studijskim obavezama

- Studenti referiraju izuzetno veliku opterećenost studijskim obavezama.
- Analiza budžeta vremena u tjednu pokazuje opterećenje nastavom, samostalnim učenjem i drugim studijskim aktivnostima oko 12 sati dnevno za prva četiri dana u tjednu. Petkom to opterećenje pada na 10 sati, dok se vikendom kreće između 6 i 7 sati.
- Unutar takvog rasporeda zaposleni studenti traže prostor za zaposlenje u smanjivanju vremena za ostale studijske aktivnosti.

Tempo studiranja – koliko godina studirate od prvog upisa na visoko obrazovanje

- Drugi vid balansiranja vremena za studijske obaveze i zaposlenje studenti nalaze u sporijem tempu studiranja.
- Moguće da zapošljavanje dolazi kao posljedica sporijeg tempa studiranja i iz toga proizašlih financijskih obaveza.
- U konačnici udjeli studenata koji se nalaze kronološki u svojoj prvoj, drugoj, trećoj ... godini studija postaju sve manji i manji, ali prve dvije godine studiranja obuhvaćaju 51% studentske populacije, dok se ostatak raspoređuje na kasnije godine što ukazuje na veliki broj zaostajanja i odustajanja od studija.

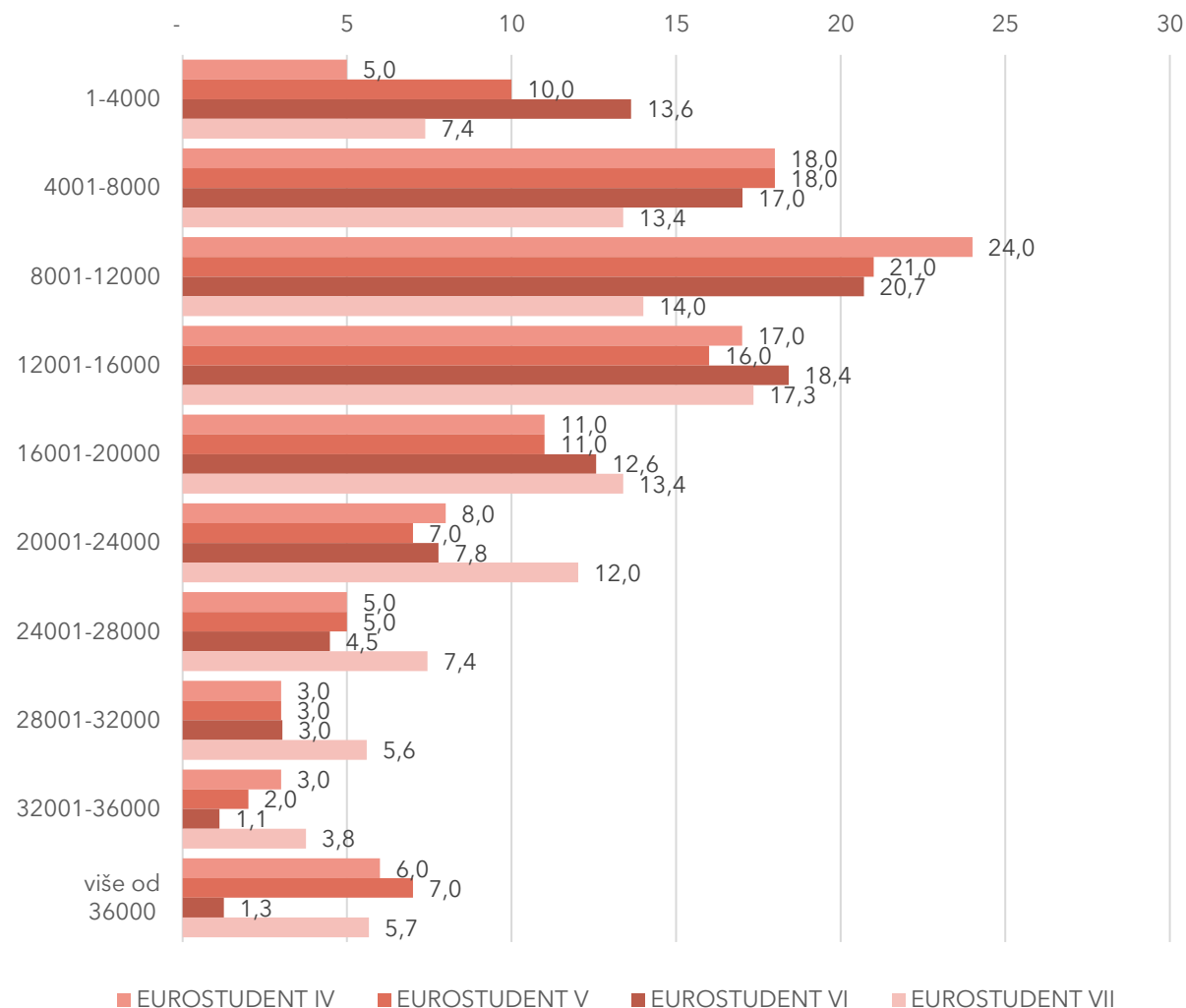

Prihodi i rashodi u vrijeme studija

Struktura prihoda i rashoda u vrijeme studija je vrlo važna karika u procjeni priuštivosti studija.

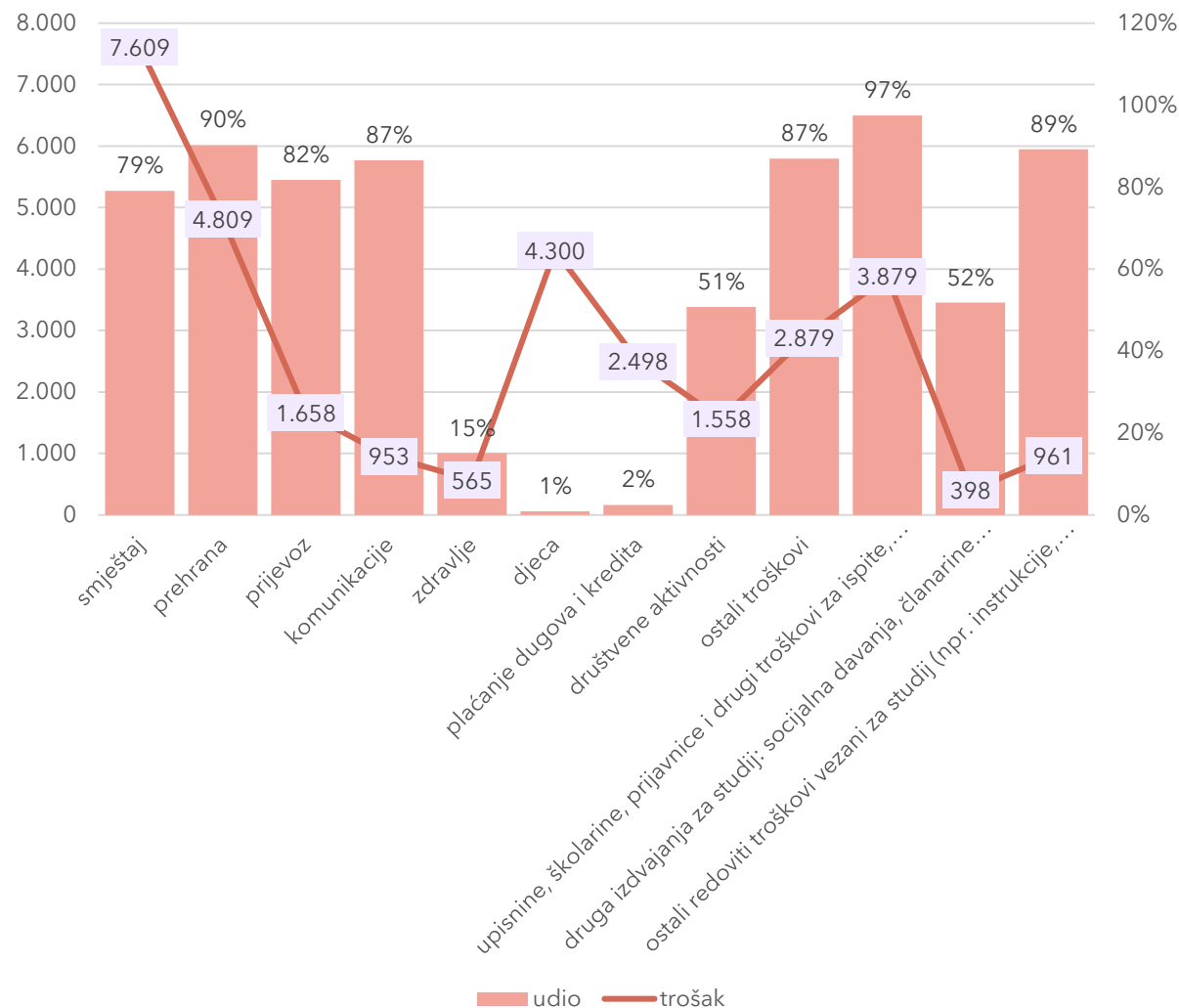
Rast ukupnog semestralnog troška studiranja

- Procjene troškova studiranja kroz provođenje istraživanja EUROSTUDENT u Hrvatskoj pokazuje stalni rast – sve manje je studenata koji su u nižim troškovima studiranja, a sve veći je broj studenata koji su smješteni u više kategorije troškova.
- Prosječno studenti u ak. god. 2018.-2019. troše 16.593 kune po semestru.

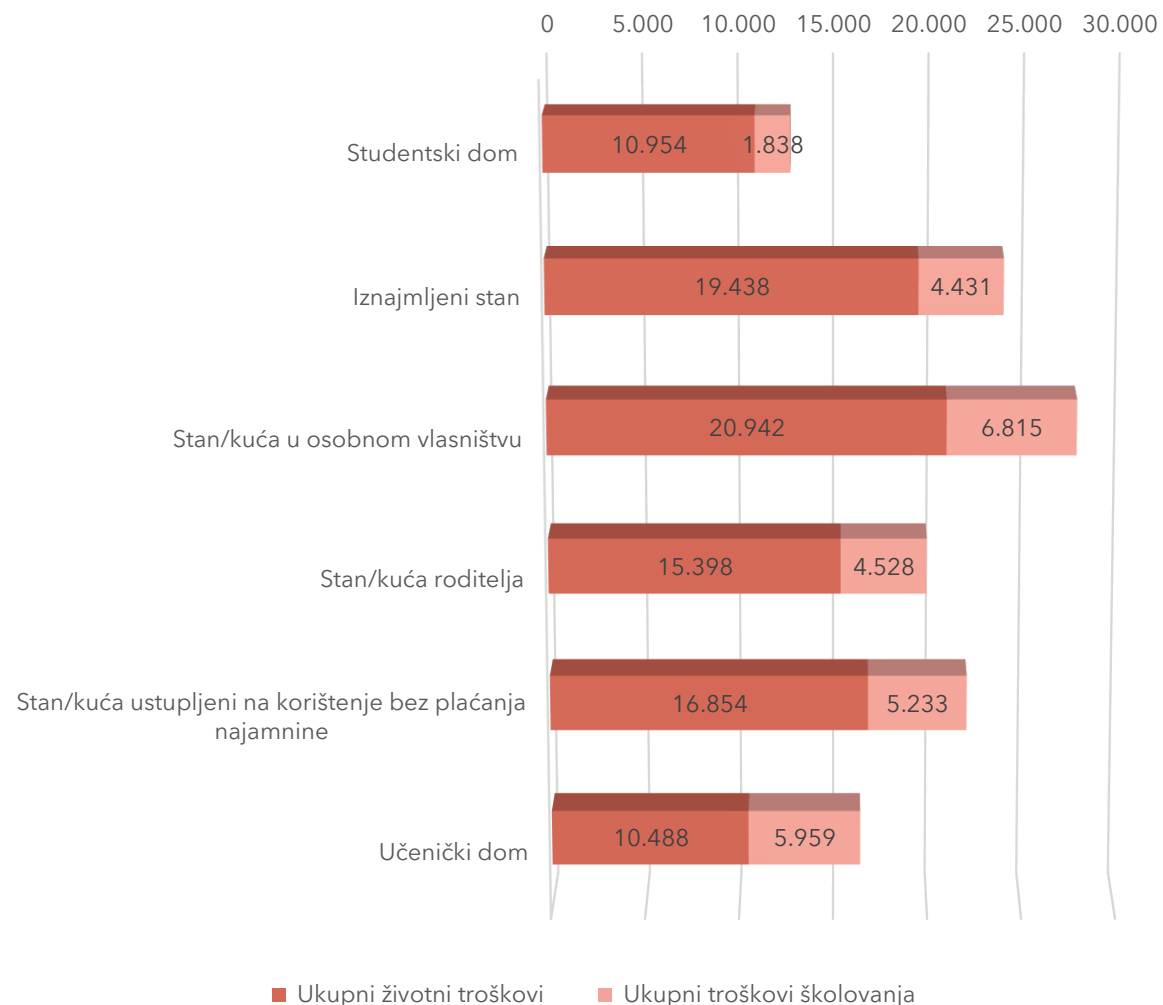
Struktura troškova

- Struktura troškova kod studenata nije jednaka jer zavisno od tipa stanovanja i obiteljskog statusa, te studentskog statusa studenti mogu imati različitu strukturu troškova.
- Tako npr. troškove stanovanja referiran 79% studenata, a njihov prosječni trošak iznosi 7.609kn semestralno; prehrana je kao trošak prisutna kod 90% studenata, a prosječni trošak je za njih 4.809kn semestralno.
- U veće troškove se ubrajaju i troškovi školarina i druga davanja visokom učilištu koje ima 97% studenata, no zbog velikog broja onih koji imaju relativno mala davanja prosjek po semestru je 3.879kn (variraju od 2.145 do 20.116kn po semestru).

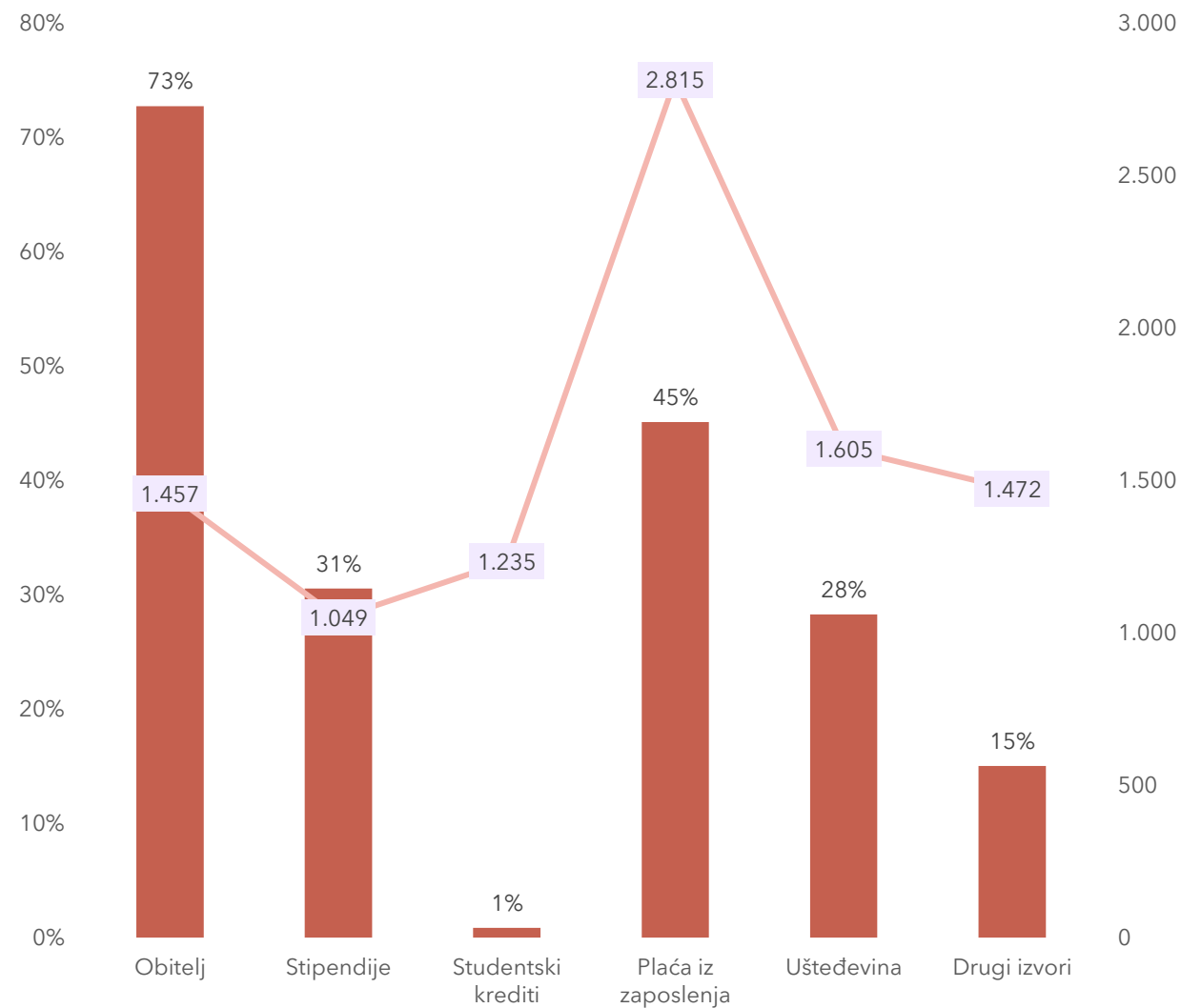
Troškovi prema tipu stanovanja

- Životni troškovi (smještaj, hrana..) i troškovi studiranja (školarine, upisnine, literatura...) najmanji su kod studenata smještenih u studentske domove.
- Najviši su kod studenata u vlastitim nekretninama.

Izvori financija u vrijeme studija

- Dominantni izvor prihoda je sukladan sa strukturom dobi studentske populacije - (roditeljska) obitelj se pojavljuje kao izvor financiranja kod 73% studenata.
- Drugi po udjelu je plaća od zaposlenja koja je prisutna kod 45% studenata.
- Stipendije se pojavljuju kao izvor prihoda u 31%, a uštedevina iz prethodnog razdoblja u 28% slučajeva.
- Veličina mjesečnog doprinosa budžetu studiranja, ukoliko je izvor prisutan, je 2.815kn iz plaća od zaposlenja, 1.457kn iz obitelji, 1.049kn od stipendija i 1.605kn od uštedevine.

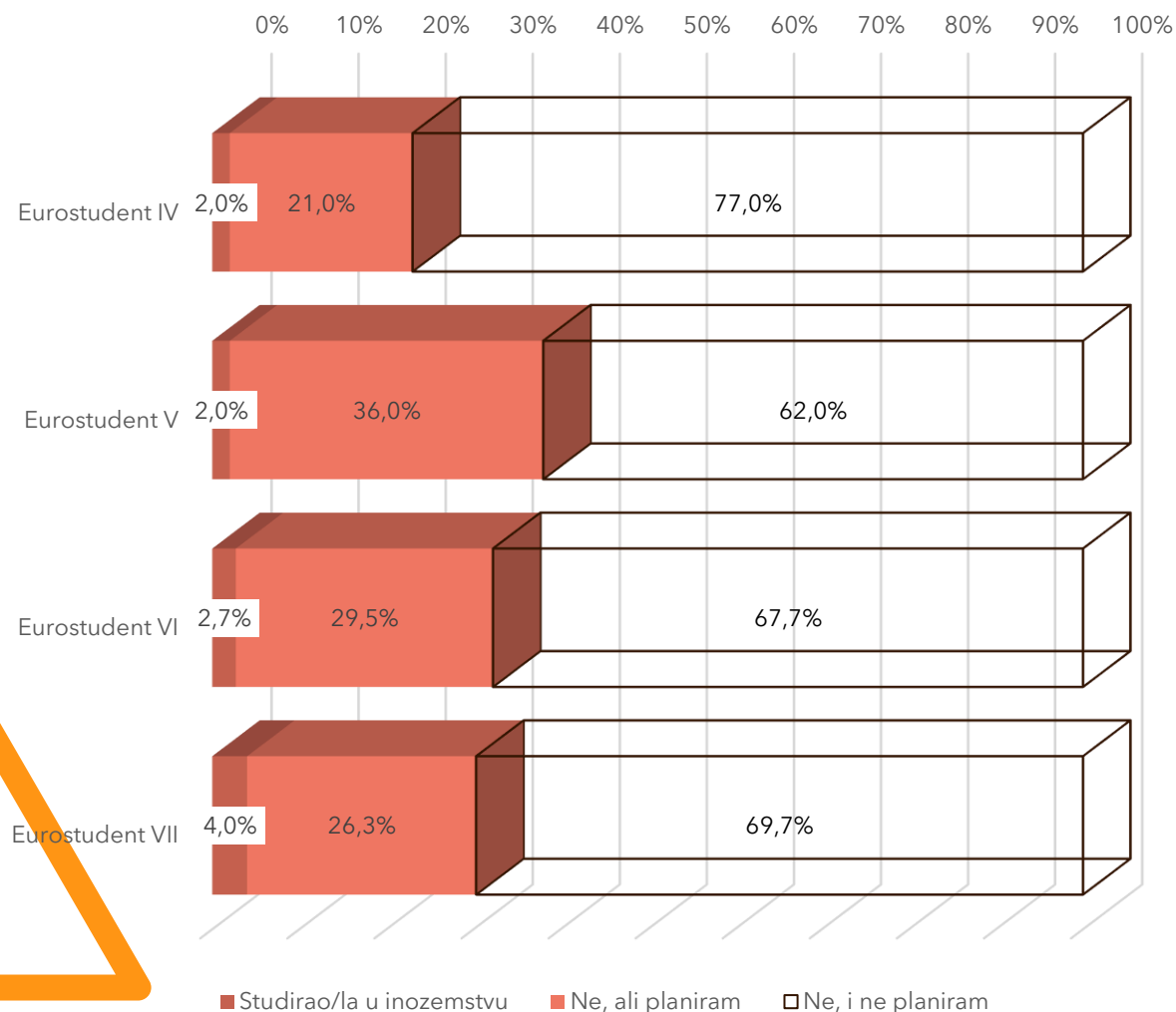

Međunarodna razmjena

Studiranje u međunarodnoj razmjeni obogaćuje studijsko iskustvo te upoznaje studenta s drugačijim pristupima studiranju i s novim sredinama.

Nažalost u Hrvatskoj takav tip studentske razmjene koristi vrlo malo studenata.

Međunarodna razmjena

- Studiranje u drugim zemljama ostvaruje vrlo malen broj studenata - broj - napredak je postignut u promjeni s 2% na 4% studenata koji su u tijeku studiranja studirali u inozemstvu.
- Planove za taj oblik upotpunjenja svog studija ima oko 1/4 studenata, dok ih gotovo 7/10 nema namjeru studirati izvan zemlje.
- Kao glavne poteškoće pojavljuju se: financijsko opterećenje (36,4%), gubitak zaposlenja (21,3%) i problemi u priznavanju ECTS bodova (27,7%).

Kraj
pregleda

Više u izvještaju koji će biti
objavljen na mrežnim stranicama
MZO.

Hvala na pažnji.